

AUGUSTIN ROMÉRO

ZAŠTO I KAKO SE ISPOVIJEDATI

Augustin Roméro

ZAŠTO I KAKO SE ISPOVIJEDATI

Knjižnica

U PRAVI TRENUTAK
298

Uređuje i odgovara
IVAN ZIRDUM

Izdavač
Karitativni fond UPT
NE ŽIVI ČOVJEK SAMO O KRUHU
ĐAKOVO

Naklada 2000 komada

Tisak: TIME Đakovo

AUGUSTIN ROMÉRO

ZAŠTO I KAKO SE ISPOVIJEDATI

Đakovo 1996

Naslov izvornika
AUGUSTIN ROMÉRO
POURQUOI ET COMMENT
SE CONFESSER

Francuski izdavač
COLLECTION DU LAURIER
16, rue Cortambert
75116 Paris, 1991

S francuskog preveo
Dr. Srećko Bošnjak

Knjiga se može naručiti na adresu:
Knjižnica
U PRAVI TRENUTAK
31400 ĐAKOVO, pp 51
Tel. (031)843-049; 811-744

Predgovor hrvatskom izdanju

Najprije, da se upoznamo s piscem ove divne knjige o ISPOVIJEDI! Augustin Roméro rodio se 1935. godine. Diplomirao je u Parizu studij Političkih nauka i u Parizu se zaposlio. Tijekom svog intenzivnog rada, koji je povezan s njegovim studijem, osjetio je u svojoj duši, da ga Bog pozivlje u svećeništvo. Spremno se odazvao i upisao se na studij teologije i nakon šest godina diplomirao. Zaređen je za svećenika 1971. godine. Nastavio je postdiplomski studij i položio doktorat iz CRKVENOG PRAVA. Zaposlen je u svećeničkoj službi u Parizu.

Osim knjige o ISPOVIJEDI, isti izdavač objavio mu je još dvije knjige: LE CONCIL VATICAN II, CET INCONU — Drugi Vatikanski Sabor, nepoznanica. Zatim LA CROIX DU CHRETIEN — Križ kršćanina.

Sastavljajući knjigu o ISPOVIJEDI, poslužio se, između ostaloga, slijedećim službenim

spisima Pape Ivana Pavla II.: Redemptor hominis, Reconciliatio et poenitentia, Dives in misericordia. Zatim Papinim propovijedima i nagovorima u različitim zgodama. Poslužio se i RIMSKIM OBREDNIKOM iz godine 1973., te knjigom PUT od španjolskog svećenika Josemaria Escrivá, koji je nedavno proglašen blaženim. Poslužio se i ZAKONIKOM KANONSKOG PRAVA od godine 1983.

Knjiga je malena, ali temeljito sastavljena. Značajno je to, da je pisac živio jedno vrijeme kao vjernik-laik, radeći u struci povezanoj uz njegov studij. On dobro znade, što treba vjernicima u naše vrijeme, da se povežu s Bogom i da žive u Božjem prijateljstvu.

Prevodeći njegovu knjigu na hrvatski, mislio sam na sav hrvatski narod, koji je ranjen od mnogih grijeha, a posebno sam misli na školovanije vjernike, koji stavljaju mnoga pitanja u vezi s pomirenjem s Bogom. Neka Duh Sveti pomogne svima, koji se budu služili ovom knjigom, da se iskreno pomire s Bogom i da s Bogom nastoje živjeti povezno sve do prelaza u sretnu vječnost!

Srećko Bošnjak

UVOD

Uzorak Ispovijedi: Rasipni sin

»Jedan je čovjek imao dva sina. Mlađi od njih reče ocu: Oče, daj mi dio od imanja, što pripada meni. On im, dakle, podijeli imanje.

Nekoliko dana kasnije, pokupi mlađi sin sve i ode u daleku zemlju. Ondje uništi svoje imanje, živeći raspušteno. Kad je sve potrošio, nastade u onoj zemlji velika glad, i on stade stradati. Tada ode i najmi se kod jednog građanina one zemlje. Taj ga pošalje u polja svoja, da čuva svinje. Rado bi utišao glad svoju mahunama, što su jele svinje, ali mu ih nitko nije davao. Tada dođe k sebi i reče: Koliko najamnika u oca moga imaju kruha obilno, a ja ovdje umirem od gladi! Ustat ću i poći k svome ocu i reći ću mu: Oče, sagriješio sam nebu i tebi. Nisam više dostojan zvati se tvoj sin.

Primi me kao jednoga od svojih najamnika! Ustade, dakle, i ode k svome ocu. Već izdaleka ugleda ga njegov otac i sažali mu se. Potrča mu u susret, pade mu oko vrata i poljubi ga. A sin mu reče: Oče, sagriješio sam nebu i tebi. Nisam više dostojan zvati se tvoj sin. A otac zapovijedi svojim slugama: Donesite brzo najbolju haljinu i obucite mu je. Podajte mu prsten na ruku i obuću na noge! Onda dovedite ugojeno tele i zakoljite ga. Održat ćemo radosnu gozbu i proveselit ćemo se. Jer ovaj moj sin bio je mrtav i opet živi. Bio je izgubljen i nađe se. I stadoše držati radosnu gozbu. Njegov stariji sin bio je upravo u polju. Kad je došao i približio se kući, začuo je glazbu i igru. Dozove jednoga od slugu i zapita ga, što je to? Brat je tvoj došao, odgovori mu on. I otac je tvoj dao zaklati ugojeno tele, jer ga je opet dobio zdrava. Tada se on rasrdi i ne htjede ući. Njegov otac izađe i stade ga nagovarati, a on odvrati ocu: Već tolike godine služim ti, i nikada još nisam prestupio tvoje zapovijedi. A meni još nikada nisi dao ni jareta, da se proveselim sa svojim prijateljima. A sad, kad dođe taj tvoj sin, koji ti je imanje potrošio s bludnicama, dao si mu zaklati ugojeno tele. On mu odgovori: Sine, ti si uvijek sa mnom, i sve je moje tvoje. A trebalo je

održati radosnu gozbu i proveseliti se, jer ovaj tvoj brat bio je mrtav i opet živi. Bio je izgubljen, i nađe se« (Luka 15,11-32).

Svaki je od nas jednak ovom sinu i proživljava tri glavna razdoblja svoje prošlosti:

Prvo razdoblje: *udaljivanje* od Boga. Kad se prepustimo grijehu, mi rasipljemo očevu baštinu, koju nam je povjerila Božja dobrota, Očeva dobrota. »Zaista, grijeh je uvijek rasipanje najdragocjenijih vrijenosti. Evo prave stvarnosti, koju uzrokuje vlastiti grijeh. Udaljavanje od Oca uzrokuje uvijek veliku ruševinu i uništenje, jer radi protiv njegove volje i rasiplje njegovu baštinu: dostojanstvo ljudske osobe, baštinu milosti« (Ivan Pavao II., propovijed od 16. ožujka 1980).

Drugo razdoblje: povratak k razumu, *obraćenje*. On mora ponovo naći lice Očevo, polažući račun — kao mladić iz povijesti izgubljenog, rasipnog sina — koji je izgubio svoje sinovsko dostojanstvo, koji ne zaslužuje da bude primljen u očevu kuću. U isto vrijeme treba mu da osjeti želju za povratkom. Sigurnost dobrote i ljubavi, koja pripada očinstvu Boga, mora ga obuzeti i u njemu probuditi savjest o njegovu

grijehu i njegovu dostojanstvu« (Ivan Pavao II., propovijed od 16. ožujka 1980).

Treće razdoblje: *povratak Ocu*. Put, koji k njemu vodi po ispitu savjesti, put obraćenja, nakana da opet postane Božji prijatelj. Kao u primjeru rasipnog sina, ta su razdoblja u isto vrijeme logična i psihološka, razdoblja obraćenja. Kad čovjek u sebi osjeti svoje čovještvo, sva ova razdoblja, u njemu se porodi potreba da se ispovjedi. Možda osjeti u duši svojoj stid i sram, ali kad je obraćenje istinito i pravo, ta potreba pobjeđuje stid i sram: potreba da se ispovjedi, da se oslobodi od grijeha, jača je od toga. Grijehe ispovijedamo Bogu, svejedno što je u ispovjedaonici čovjek — svećenik, koji saslušava ispovijed. Taj čovjek, svećenik jest ponizni i vjerni sluga velike tajne, koja se događa i zbiva između sina, koji se vraća svome Ocu« (Ivan Pavao II., iz propovijedi od 16. ožujka 1980).

Sveti Ambrozije, biskup milanski, tumačeći Evanđelje svetog Luke u retku sedmom, ovako govori: »Eto, Otac žuri da se s tobom susretne. On će nasloniti svoju glavu na tvoje rame. Dat će ti poljubac, znak ljubavi i nježnosti. Dat će ti

odjeću, prsten i obuću. Ti se bojiš kazne, a On ti vraća tvoje dostojanstvo. Ti se bojiš prigovora, a Otac ti sprema gozbu«.

ZAŠTO SE ISPOVIJEDATI

1. Mjesto obraćenja u kršćanskom životu

»Prva riječ Kristove nauke, prva Riječ Radosne Vijesti Evanđelja bila je: OBRATITE SE!« (Marko 1,15).[1] Te riječi Ivana Pavla II. pokazuju nam prvenstvenu riječ, koja sadrži obraćanje srca u kršćanskom životu. Nekoliko mjeseci prije svoje smrti, Pavao VI., već je govorio: »Obraćenje je važna sastavnica našeg apostolata«.[2]

Bez obraćenja i pomirenja život duše nalazio bi se odsječen od temeljne veličine. »Evanđelje predstavlja pomirenje s Bogom kao temeljno ponašanje, prvotni element našeg života u vjeri. Ako smo zaista učenici i priznavaoci Krista, koji je pomirio čovjeka s Bogom, ne možemo živjeti a da sa svoje strane ne tražimo to nutarnje pomirenje«.[3]

Zašto je ta potreba obraćanja tako jaka? Treba

li zaključiti iz toga da nas žrtva Kristova na križu nije definitivno pomirila s Bogom, Ocem nebeskim? Zaista, Krist nas je pomirio s Ocem, ali nije smatrao korisnim da nas učini nepogrješivima. Kad bismo bili nepogrješivi, krsna milost, koja nas pridružuje, inkorporira Kristu odkupitelju, bila bi netaknuta u našim dušama tijekom svega našega života, i bili bismo u stalnom stanju nevinosti. Takvo bi stanje bilo s čovjekom, da nije bilo izvornoga grijeha. Zbog posljedica toga grijeha i zbog osobnih grijeha svakog pojedinca, naše duše gube život prvotne milosti. Dakle, treba nam se poslužiti »drugom daskom spasenja«, kako su crkveni Oci rado nazivali pokoru, ispovijed.

Ne smijemo očajavati zbog padova, pa i zbog teških padova, ako se vraćamo Bogu u Sakramentu Pokore, s pravim obraćenjem i sa željom, da ćemo se popraviti. Kršćanin nije luđak, koji skuplja stanja savršenosti. Isus Krist, naš Gospodin, zadivljen Ivanovom nevinošću, bijaše ganut i nježan obraćenjem Petrovim nakon njegova pada«.[4] No, tko govori o obraćenju, govori i o prekršaju, govori i o grijehu. No, šta je grijeh?

2. Grijeh

Šta je grijeh?

Grijeh je uvreda učinjena Bogu griješnom nepokornošću i slobodnim pristankom volje protiv jedne od Božjih Zapovijedi. »Svaki, koji čini grijeh, čini i bezakonje, jer je grijeh bezakonje« (1 Ivanova 3,4). Kada je uvreda protiv Boga u velikoj stvari i čin učinjen u potpunom spoznanju i s potpunim pristankom, grijeh je tada smrtni grijeh. Zaista, takav grijeh uzrokom je smrti za božansku milost u duši grješnikovoj, lišava grješnika vječnog života u Nebu i lišava ga svih zaslužnih djela, koja je do tada bio ostvario. »Svaka je nepravda grijeh. Ima grijeh, što donosi smrt, što uzrokuje smrt« (1 Ivanova 5,16).

Grijeh je laki, kad je uvreda laka, manja, ili kad se radi o velikoj stvari uz djelomično spoznanje i uz djelomični pristanak, nepotpuni pristanak. »Svaki je prekršaj grijeh. Ima grijeh, što ne donosi smrt, što ne uzrokuje smrt« (I Ivanova 5,17).

Grijeh smrtni i grijeh laki

Ovo razlikovanje grijeha bilo je uvijek u Crkvi. Da li je i danas prihvatljivo to razlikovanje? Evo, kako u vezi sa Sinodom biskupa godine 1984. Papa Ivan Pavao II. ukratko iznosi nauku Katoličke Crkve u toj stvari: »U svjetlu tih i sličnih tekstova Svetog Pisma, naučitelji i teolozi, duhovni učitelji i pastiri razlikuju *smrtne* grijehe od *lakih* grijeha. Međutim, sveti Augustin jasno govori o *letalia ili mortifera crimina* i suprostavlja ih s *venalia ili quotidiana* (De spiritu et littera... In Joanis Evangelium tractatus). Značenje, što ga je on dao tim ocjenama, utjecalo je na kasnije učiteljstvo Crkve. Nakon njega sveti je Toma Akvinski sasvim jasnim riječima ocrtao nauk, što je postao općeprihvatljiv u Crkvi.

Uspostavivši razliku između *smrtnih i lakih grijeha,* te ih jasno određujući, sveti Toma i teologija grijeha, koja se na nj oslanja, dobro su znali biblijske navode, pa prema tome i pojam o duhovnoj smrti. Po anđeoskom naučitelju, želi li čovjek živjeti po duhu, mora ostati u zajedništvu s višnjim počelom dobra, sa samim Bogom, koji je konačna svrha svega njegova bivanja i djelovanja. A grijeh je nered, što ga čovjek izaz-

iva protiv toga životnog počela. A kad »grijehom duša izaziva nered, što vodi potpunom udaljavanju od konačne svrhe, od Boga, s kojim je ona ljubavlju povezana, tada je riječ o smrtnom grijehu. Naprotiv, kad god nered ne vodi potpunom udaljavanju od Boga, grijeh je laki (Sv. Toma Akvinski, Summa theologica, I-a II-ae, q.72, a.5). Zbog toga, laki grijeh ne lišava posvetne milosti, prijateljstva s Bogom, ljubavi, pa prema tome ni vječnog blaženstva, dok je lišavanje posljedica upravo smrtnog grijeha.

Osim toga, promatrajući grijeh u obliku kazne, što je sa sobom povlači, sveti Toma zajedno s drugim naučiteljima *smrtnim grijehom* označava ovaj grijeh, koji, ukoliko nije oprošten, vodi vječnoj kazni, *laki grijeh* zaslužuje samo vremenitu kaznu (to jest kaznu, što se može ispaštati na zemlji ili u čistilištu«.[5]

Ova nauka proglašena kasnije na Tridentinskom Saboru, potvrđena je na Sinodi biskupâ godine 1984., koji je podsjetio, da su »neki grijesi bitno u sebi teški i smrtni kad se radi o teškoj stvari«. To znači, da ima čina, koji su po sebi, neovisno od okolnosti i nakane subjekta, uvijek teško nedopušteni. Isto tako Sinoda i Papa jasno

su osudili zabludu onih, koji skučuju nepravedno veličinu smrtnoga grijeha: »Na isti način treba izbjegavati svođenje smrtnoga grijeha na čin, koji izražava *temeljnu opciju* protiv Boga, slijedeći izražaj, izraz, koji danas vlada, shvaćajući ovdje formalni i izričiti prezir Boga ili bližnjega. Postoji smrtni grijeh i onda, kad čovjek svjesno i slobodno izabire, svjedno zbog kojega razloga, nešto što je teško neuredno i osude vrijedno. Jedan takav izbor po sebi prezir je Božjeg zakona, odbijanje Božje ljubavi za čovječanstvo i za stvorenje: čovjek se udaljuje od Boga i gubi ljubav«.

Pravi smisao grijeha

Gubitak smisla grijeha, jedna je od najvećih opasnosti našeg vremena. Evo kako se izražava crkveno učiteljstvo prigodom sinode o pokori: »Na području crkvene misli i života, neka usmjerenja neizbježno potpomažu slabljenje osjećaja grijeha. Neki, na primjer, nastoje pretjeranosti prošlih vremena zamijeniti drugim pretjeranostima: namjesto da se posvuda vidi grijeh, sad se nigdje ne uočava. Namjesto pretjeranog

isticanja straha od vječnih kazna, sad se propovijeda Božja ljubav, koja kao da isključuje bilo kakvu kaznu zasluženu grijehom. Namjesto strogosti, kojom se htjelo ispraviti zabludjele savjesti, sad se propovijeda takvo poštivanje savjesti, da potiskuje i dužnost da se kaže istina. Zašto da ne dodamo i to, da *pomutnja* stvorena u savjesti brojnih vjernika različnošću mišljenja i učenja u teologiji, u propovijedi, u katehezi, u duhovnom vodstvu s *obzirom na teška i osjetljiva pitanja kršćanskog morala* na kraju naprosto oslabljuje, pa čak i briše istinski osjećaj grijeha? Ne smiju se prešutjeti niti neka zastranjenja u praksi sakramentalne Pokore kao što je težnja, da se potamni crkveno značenje grijeha i obraćenje svodeći ih jedino na stvar pojedinca ili, obratno, težnja da se poništi osobna vrijednost dobra i zla, te se isključivo promatra njihov zajednički razmjer. Ili opasnost, koja još nije otklonjena, obredne uhodanosti, što sakramentu diže puno značenje i njegovu odgojnu učinkovitost«.

Ponovna uspostava *pravog smisla grijeha* jest prvi način da se suočimo s ozbiljnom duhovnom krizom, što pritišće čovjeka našeg vremena. No, osjećaj se grijeha može vratiti jedino jasnim

oslanjanjem na neutuđiva načela razuma i vjere, što ih je uvijek poštivao moralni nauk Crkve.

Smijemo se nadati, da će, osobito u kršćanskom i crkvenom svijetu, opet oživjeti spasonosni osjećaj grijeha. Tome će pridonijeti dobra kateheza prosvijetljena biblijskom teologijom Saveza, pozorno slušanje i pouzdano prihvaćanje crkvenog učiteljstva, koje ne prestaje prosvjetljivati savjesti kao i sve brižljivije pristupanje sakramentu pokore«.

A krštenje?

Zar nije krštenje uništilo grijeh? Sigurno krštenje briše izvorni grijeh, a kad se podjeljuje odrasloj osobi, i osobne grijehe. Oprašta i dugove grijeha, vremensku kaznu: stvarno uništava »smrt grijeha«. U Božjim nacrtima, ta smrt je difinitivna, mi ne bi trebali više pasti u grijehe.

Međutim, Bog nam u krštenju ne vraća integritet, potpunost, cjelovitost početnoga dara izgubljenog po Adamu. Ostavlja u nama *požudu,* ognjište, izvorište grijeha. Bog je tako htio. Htio je da se naša sloboda mogne vježbati u borbi i time iskrostiti, osigurati »obilnu žetvu zasluga«.

Smrt grijehu traži, dakle, od svakoga napor, trud i nastojanje u svakom času života, bez koga se božanski život ne bi u nama mogao razvijati. Njegov razvitak uvjetovan je uništenjem onoga, što se u nama tome opire, to jest grijeha i njegova izvora, a to je »požuda«.

3. Prava ocjena savjesti

Dakle, treba usaditi u dušu, braniti, čuvati, štititi i možda probuditi *moralni smisao* ljudi, i postići *osjetljivost savjesti,* zdravi otpor krivnje pred najmanjim osobnim grijehom. Ono što nazivljemo osjetljivošću savjesti, ne smije se pomiješati sa *skrupulama, s bojažljivošću,* koja je bolesna. Dakle, osjetljivost savjesti jest znak zdravog psihizma, zdravog duševnog stanja, snažnog, jakog i dobro formiranog, izgrađenog. Skrupule su morbidni, bolesni fenomen, bolesna pojava lažne grješnosti, ili bolje rečeno patološka, bolesna grješnost, boležljiva grješnost, koja zamračuje pravu grješnost i pravi smisao odgovornosti.

Taj smisao grijeha, ta osjetljivost savjesti nisu obogaćenja, nisu podnošljiva, nego u mjeri u kojoj savjest ima mogućnost da djeluje za re-

dovito pročišćenje preko osobnog mišljenja, koje je povezano s odrješenjem. Zaista, osjetljiva savjest, nagomilavajući neodređeno svoje grijehe, a da nikad ne postiže olakšanje, bit će žrtva više ili »manje iskrivljivanja savjesti«, događaj djelomično traumatizantski, koji stvara traume, i zatornički, koji pustoši.

Ono što jasno ističe najnoviju nauku, jest to da ne možemo govoriti o grijehu, a da ne istaknemo oproštenje. Papa Pavao VI. govorio je američkim biskupima, da poučavaju o grijehu u njegovoj stalnoj i tragičnoj stvarnosti, u njegovim dimenzijama osobnim i društvenim, i u isto vrijeme o savjesti, da »tamo gdje se grijeh umnožio, ondje se još više umnožila milost« (Rim 5,20).[6] Ivan Pavao II. u listopadu 1979. rekao je: »Osobni susret s Isusom, koji nam oprašta u sakramentu Pomirenja, jest sredstvo, koje nam Bog daje da sačuva u našem srcu i u našim zajednicama smisao grijeha i stalne tragične stvarnosti, da bi se zaista proizveli... plodovi obraćenja u pravdi i svetosti života«.[7] Jezgrovito i kratko, francuski nadbiskup Coffy napisao je: »Bili bismo nevjerni Objavi, ako bismo šutjeli o toj stvarnosti, i ne govorili šta je grijeh ili ako bismo umanjivali težinu grijeha. Jednako bismo

bili nevjerni Objavi ako bismo govorili o grijehu bez oproštenja.«[8] »Ako kažemo da nemamo grijeha, u zabludi smo i istine nema u nama,« govori Sv. Ivan apostol u svojoj prvoj poslanici. Dakle, nije pitanje da se šuti o ovoj stvarnosti niti da se umanjuje previše težina grijeha. Pod izgovorom, da ne treba strašiti čovjeka, da ga ne treba teretiti da je griješan i kažnjavati ga. To nije svijest o grijehu, koji treba kazniti, nego svijest o grijehu bez vjere u ljubav Boga, koji oprašta«.[9]

4. Potreba priznanja

Ivan Pavao II. govorio je o *potrebi ispovijedi,* što pokazuje i slučaj rasipnoga, izgubljenoga sina. Jasno je da se ispovijeda, jer je to potreba. Važno je u kršćanstvu, koje želi biti jasno, da se dobro razlikuje potreba i želja. Tako, želja i čeznuće upućuju na potrebu iskrenog priznanja, da je učinjen grijeh. Izgovaranje kao »to mi ništa ne znači« ili »na osjećam želje«, jest veliki teret kaprica, ćudljivosti, slabe volje... Dakle, potrebno se je ispovijedati, jer uvreda Boga, Crkve i ostalih, ne može se nositi trajno, jer je nesnosno kao i gomila nečistoće i prljavštine.

5. Efekti, učinci ispovijedi: oslobođenje

Valjano odrješenje proizvodi slijedeće učinke:

- Svi priznati grijesi potpuno su oprošteni.
- Nakon ispovijedi i odrješenja, pomireni smo s Bogom.
- Posvetna milost vraća se u dušu.
- Vječna kazna je uklonjena.
- Oslobođeni smo od tereta grijeha i od Sotone.
- Pomireni smo s Bogom i s Crkvom.
- Ako pokornik nije bio izgubio posvetnu milost, ona se ojačava i povećava (to je slučaj, kad se ispovijedaju samo laki grijesi).
- Uz to dobivamo i posebnu sakramentalnu milost, novu snagu, da se odupremo ponovnim grijesima.
- Vremenita kazna potpuno nam je oproštena, ako je naše raspoloženje vrlo dobro, ili samo su djelomično oproštene vremenske kazne, ukoliko naše raspoloženje nije sasvim dobro.
- Zasluge naših dobrih djela, učinjenih prije u stanju milosti, vraćene su nam, oživljene

su i ostaju stalno, ukoliko ne učinimo opet smrtni grijeh.

Dakle, u ispovijedi se radi o pravom *oslobođenju,* koje dobivamo. Poslušajmo, šta o tome govori Ivan Pavao II.: Očistite svoja srca i svoje duše u Sakramentu Pomirenja. Lažu svi oni, koji optužuju Crkvu da vrši duševni pritisak, kad pozivlje na pokoru. Sakramentalna ispovijed jest oslobođenje. Briše, skida grijehe i poništava zlo učinjeno i pruža milost oproštenja«. Ove riječi bile su upućene studentima, koji bijahu ispunili baziliku Sv. Petra u Rimu 5. travnja 1979. U jednoj audijenciji članovima Kongresa UNIV '79, nekoliko dana kasnije, rekao je Papa:« Predragi prijatelji imajte hrabrosti da se obratite i primite Božju milost po sakramentalnoj Ispovijedi. Učinit će Vas ispovijed slobodnima! Dat će vam snagu, koja vam je potrebna u dnevnom životu, u Crkvi, u službi ljudima.

6. Odgovor na neke prigovore

Svaki kršćanin treba znati iznositi istinu o Božjem milosrđu. Mora postati apostol Sakramenta Pomirenja. »Neka zna, da će onaj, koji obrati grješnika s krivoga puta njegova, spasiti

dušu njegovu od smrti i pokriti mnoštvo grijeha« (Jakovljeva 5,20). Radi toga, često će se raditi, da se dadne pravi odgovor na već poznate prigovore u pogledu ispovijedi.

»Tko je ustanovio Ispovijed?«

Pokora, pomirenje ili Ispovijed jest Sakramenat , po kojemu se učinjeni grijesi nakon Krštenja opraštaju po odrješenju svećenikovu. Krist je ustanovio Sakramenat Ispovijedi, kad je rekao apostolima (i njihovim nasljednicima biskupima i svećenicima): »Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani« (Ivan 20,23). Apostol Ivan, pisac četvrtog Evanđelja, nadahnut Duhom Svetim, napisao je: »Ako priznajemo svoje grijehe, vjeran je i pravedan, da nam oprosti grijehe i očisti nas od svake nepravde« (1 Ivanova poslanica 1,9).

»Nemam ništa da sebi prigovorim...«

Odgovor na ovaj prigovor dao je Ivan apostol: »Ako kažemo, da nemamo grijeha, sami sebe varamo i istine nema u nama. Ako priznajemo svoje grijehe, vjeran je i pravedan, da nam oprosti

grijehe i očisti nas od svake nepravde. Ako kažemo, da nismo sagriješili, činimo ga lašcem i riječ njegova nije u nama. Djeco moja, ovo vam pišem, da ne griješite. I ako tko sagriješi, imamo zagovornika kod Oca, Isusa Krista, pravednika. On je pomirbena žrtva za naše grijehe, i ne samo naše, nego i svega svijeta.« (1 Poslanica Sv. Ivana 1,8, 2,1-2).

»Ne vidim zašto vrijeđam Boga...«

Kad se griješi, ne želi se Bog direktno, neposredno vrijeđati, ili to je vrlo rijetko. Papa Ivan pavao II. odgovara opširnije na to pitanje: »Čitamo u Bibliji izvještaj o gradu Babelu i njegovoj kuli u novom svjetlu Evanđelja, te ako taj izvještaj usporedimo s izvještajem o padu prvih roditelja, pronaći ćemo dragocijene sastavnice, što nam pomažu da postanemo svjesni *tajne grijeha*. Taj izraz, jeka je onoga što je sv. Pavao pisao o *tajni bezakonja* (2. Solunjanima), omogućuje nam da uočimo što se sve tamno i nedohvatljivo krije u grijehu. Nema sumnje, grijeh je čovjekovo djelo, ali u samoj srži tog ljudskog iskustva djeluju činioci, što ga stavljaju iznad ljudskog, u granično područje gdje su

čovjekova svijest, volja i osjećajnost u dodiru s mračnim silama, koje prema Sv. Pavlu, djeluju u svijetu tako da katkad njime naprosto gospodare...

U Biblijskom izvještaju o gradnji Babilonske kule izbija na vidjelo jedna spojnica, koja nam pomaže da shvatimo grijeh: ljudi su htjeli sagraditi grad, stvoriti svoje društvo, biti snažni i moćni bez Boga, premda zapravo ne i *protiv* Boga. U tom smislu izvještaj o prvom grijehu u raju zemaljskom i izjveštaj o Babilonskoj kuli, unatoč znatnim razlikama u sadržaju i obliku, u jednoj se točki slažu: u oba slučaja suočeni smo s *isključivanjem Boga* i to izričitim odbacivanjem jedne od njegovih Zapovijedi, postupkom što očituje suparništvo prema Bogu, obmanom da čovjek može biti *»kao i on«* (Post, 3,5... bit ćete kao bogovi, koji razlučuju dobro i zlo«). U izvještaju o Babilonskoj kuli *isključivanje* Boga ne očituje se toliko u nekom sučeljavanju s njim, nego kao zaborav i ravnodušnost prema Njemu, kao da Bog nema ništa s čovjekovim naumom da gradi i da se s drugima združi. No, u oba se slučaja nasilno *kida odnos s Bogom*: U prizoru zemaljskog raja očituje se sva dramatičnost i težina najdublje i najmračnije biti grijeha: *ne-*

poslušnost Bogu, Božjem Zakonu, moralnom, ćudorednom mjerilu, koji je On dao čovjeku upisavši ga u njegovo srce, a to je potvrdio i usavršio objavom.

Isključivanje Boga, kidanje s Bogom, neposlušnost Bogu: to bijaše i jest grijeh tijekom ljudske povijesti u svim svojim različitim oblicima, što može ići do *nijekanja* Boga i Njegova bivovanja, a to je pojava ateizma (Reconciliatio et Poenitentia, od 2. 12. 1984).

»Ne volim zamisao Boga izvršitelja kazne, Boga, koji kažnjava...«

Evo što o tome kaže Ivan Pavao II.: »Ovaj Sakramenat Pokore ili Pomirenja, koji poravnava put svakoga, pa i kad se opteretio teškim, smrtnim grijesima. U ovom Sakramentu, svaki čovjek može iskusiti na jedinstven način milosrđe, to jest ljubav, koja je jača od grijeha... Jer zato što grijeh postoji na ovom svijetu, »Bog je tako ljubio svijet, da je dao svog jedinog Sina«, Bog, koji je ljubav, »ne može se objaviti drukčije nego kao milosrđe... Milosrđe kao savršenstvo neizmjernog Boga, također je neizmjerno... Zato Crkva navješćuje obraćenje i pozivlje na obraćenje. Obraćenje Bogu sastoji se uvijek u

otkriću Božjeg milosrđa, to jest Božje ljubavi, koja je strpljiva i blaga, kao i Bog Stvoritelj i Otac« (Encyclique sur Miséricorde divine, od 30. 11. 80).

»Ispovjedaonice svijeta, u koje ljudi dolaze da priznaju svoje vlastite grijehe, govore ne o Božjoj strogosti, nego o Njegovoj milosrdnoj dobroti. I svi ovi, koji se katkad nakon dugih godina, opterećeni smrtnim grijesima približuju ispovjedaonici, nalaze nakon odlaska iz ispovjedaonice željeno olakšanje, ponovo nalaze radost i vedrinu savjesti, koju ne mogu naći nigdje osim u ispovjedaonici« (Ivan Pavao II., Homelie, 16. 3. 1980).

Ista misao izražena drugim riječima, nalazi se u pouci o Ispovijedi Josemaria Escrivá de Balaguer, utemeljitelja OPUS DEI, sada blaženoga: »Bog, koji nas je pozvao iz ništavila i stvorio nas, i koji se dao prikovati na drvo Križa, da nas otkupi od grijeha i osude, Bog je, koji je samo ljubav. Ali Bog, koji oprašta, Otac je i Majka sto puta, tisuću puta, bezbroj puta. Za normalne osobe, ispovijed je dar Božji, jest Sakramenat, što ga je Isus ustanovio, uzrok je ra-

dosti, sreće, mira, i utjehe« (Cité par F. Gondrand, Au pas de Dieu, p. 301).

»Ali, ja ću vrlo brzo opet pasti u iste grijehe...«

Evo izvadka iz jednog razgovora između Krista i Svetog Petra: »Gospodine, ako brat moj pogriješi protiv mene, koliko puta mu moram oprostiti? Da li sedam puta? Isus mu odgovori: Velim ti, ne do sedam puta nego do sedamdeset puta sedam« (Matej 18, 21).

»Sedam puta pravednik pada i diže se« (Izr 24, 16). Svaki put kad sam pročitao ove riječi, moja duša bila je potresena jakim potresom ljubavi i boli... Ponovo Bog, po svom božanskom pozivu, dolazi nam u susret: govori nam o svom milosrđu, o svojoj nježnosti, o svojoj blagosti bez granica. Budimo uvjereni: Bog ne želi da ostanemo u svojoj bijedi, nego nas želi oslóboditi, da postanemo što bolji i svetiji«. Escrivá, Amis de Dieu, n. 215).

»Prva spoznaja Boga milosrđa, Boga dobrohotne ljubavi trajna je i neiscrpna snaga obraćanja, ne samo kao trenutačnog nutarnjeg čina, nego kao trajno raspoloženje, kao duševno stanje. Oni, koji na taj način dolaze do spoznaje Boga, koji Ga na taj način »gledaju«, ne mogu

drukčije živjeti nego da se trajno Njemu obraćaju. Oni, dakle, žive *in statu conversionis*, u stanju obraćanja, a upravo to stanje čini najbitniju sastojnicu hodočašća svakog čovjeka na zemlji *in statu viatoris*, u stanju putnika« (Jean Paul II., Encyclique sur la Miséricorde divine, n. 13./Dives in misericordia/).

»Ali može li se govoriti o pravom oproštenju?«

Već u Starom Zavjetu, Bog, naš Gospodin, zauzimlje se odlučno da uvijek oprašta:«... Ne želim smrti grješnika, nego da se obrati od svog puta i da živi. Obratite se, obratite se sa zlih putova svojih!... Bezbožnost bezbožnika ne će ga upropastiti, kad se vrati od svoje bezbožnosti... Kad kažem bezbožniku: Moraš umrijeti, a on se obrati od svoga grijeha i čini pravo i pravednost... drži se zapovijedi što vode u život i više ne čini nepravde, on će ostati na životu i ne će umrijeti. Svih grijeha njegovih, što ih je učinio, ne će se više spominjati« (Ezekijel 33,11-15).

»Ako su vaši grijesi crveni kao skerlet, postat će bijeli kao vuna.« (Izaija 1,18).

U Novom Zavjetu, ovu stvarnost opraštanja

svečano je objavio Isus Krist u Evanđelju: »Što je lakše, reći uzetom: oprošteni su ti tvoji grijesi, ili reći: Ustani, uzmi svoju postelju i hodi. Ali znajte, da Sin čovječji ima vlast na zemlji opraštati grijehe! I tada reče uzetomu: Zapovjedam ti, ustani, uzmi postelju svoju i idi kući. On odmah ustade, uze svoju postelju i izađe van pred očima sviju« (Marko 2,9-12).

»Kažem vam: Isto tako bit će u nebu veća radost zbog jednog grješnika, koji se obrati, nego za devedeset i devet pravednika, koji ne trebaju obraćenja« (Luka 17,7).

»Moja je vjera slaba, moja vjerska pouka nije dostatna...«

Da se valjano primi Sakramenat, dosta je da se barem znade slijedeće: vjera u Boga, Stvoritelja i nagraditelja, vjera u Presveto Trojstvo, vjera u utjelovljenje Riječi Božje i u Otkupljenje čovjeka po Isusu Kristu, vjera uključena u sve što dobar kršćanin mora vjerovati i u životu provoditi, iako u tom času osoba nema dublje vjerske pouke. Jednostavni prijateljski razgovor dosta je ponajviše da se uspije postići najmanja naučna spoznaja, koja dopušta da se pristupi

Pomirenju, Ispovijedi za svakog krštenika. U nekim slučajevima, može se potaknuti dotični, da posjeti svećenika, prije same Ispovijedi.

U slučaju nedostatka priprave, da osoba ne zna ni temeljne istine ovdje navedene ili ako osoba ima teže sumnje, treba potpunija priprava, da se osobi pomogne bolje iskoristiti Ispovijed. Nema ništa jadnije nego odlagati Sakramenat u nedogled.

Treba ohrabriti osobu i nagovoriti je da moli od Boga potrebno rasvjetljenje, a osim toga reći osobi, da će za nju moliti braća i sestre u vjeri. Dodatnu izgradnju treba osigurati osobnim razgovorima ili da se osoba poveže u koju zajednicu, u kojoj bi se razmišljalo o svemu, što je potrebno dotičnoj osobi.

»Zašto se ne bi ispovijedalo direktno, neposredno Bogu?«

Istina je da samo Bog može opraštati grijehe. »Nitko drugi ne može opraštati grijehe, osim jedinoga Boga!« (Marko 2,7). Isto tako je istina, da Bog jedini ima vlast odrediti na koji način se može dobiti Njegovo oproštenje. Dakle, Bog je jasno pokazao i objavio svoju nakanu, da se

oproštenje daje po Božjem službeniku na zemlji, a to je svećenik (Vidi: Ivan 20,23: »Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima ih zadržite, bit će im zadržani«). Oni, koji bi htjeli prezreti i odbaciti ovaj način oproštenja, sami bi se stavili u protivan položaj prema Bogu i Crkvi, i ne bi dobili oproštenje svojih smrtnih grijeha. Treba hrabrosti, da se spremno prihvati istina, kako se vlastiti grijesi mogu oprostiti pred predstavnikom Crkve, koji je dobio službu, da oprašta. Oni, koji su pomalo izgubili smisao grijeha i Crkve, osjećaju posebnu muku, da prihvate takav pokornički korak. Ali, to je potrebno danas kao i prije« (Ivan Pavao II., 1. IV. 1982).

»Zašto se treba ispovijedati pred svećenikom?«

Prigovaraju neki, zašto treba otkriti čovjeku kao što sam i sâm, svoje najintimnije stanje i također svoje najtajnije grijehe? Prigovaraju još: Zašto se ne bismo obratili Bogu i Kristu i izbjegli posredništvo jednom čovjeku, da bismo dobili oproštenje svojih grijeha? Takvo i slična traženja i zahtjevi proizlaze zbog poteškog truda, koji se traži za Sakramenat pokore. Ali, zapravo, ovi

zahtjevi pokazuju očito način, da nisu razumjeli tajnu Crkve ili je nisu primili i prihvatili...

Čovjek, koji odrješuje od grijeha, ne čini to u ime posebnih ljudskih odlika inteligencije ili psihološke oštroumnosti, niti zbog svoje vlastite svetosti. Kad svećenik podiže ruku za blagoslov i kad izgovara riječi odrješenja, on radi in persona Christi, u Kristovoj osobi: ne samo kao predstavnik nego osobito kao ljudsko sredstvo, gdje je, na tajanstven i stvaran način prisutan i na djelu Gospodin Isus, Bog s nama, koji bijaše mučen i umro, ali uskrsnuo na život za naše spasenje.

Crkveno posredništvo jest ljudska metoda, jer Bog nas oslobađa od naših grijeha, posredstvom službenika Crkve, Bog nam postaje bliz u konkretnoj stvarnosti pokazujući dobrotu svog milosrdnog Srca« (Ivan Pavao II., 22. II 1984).

ZAŠTO SE POJEDINAČNO ISPOVIJEDATI

1. Propisi, koji su na snazi

U vezi sa Sakramentom Ispovijedi, treba se držati propisa, koji se sadrže u slijedeća dva dokumenta:

a) Pastoralne norme Kongregacie za nauk vjere od 16. lipnja 1972. Tu se nalazi odgovor Svete Stolice biskupima, koji su željeli imati od crkvenog Učiteljstva točne upute zbog zabluda doktrinalnih i liturgijskih, koje su dovodile u opasnost narav Sakramenta Pokore, kako ju je definirao Tridentinski Sabor. Pastoralne norme potvrđuju i prihvaćaju nauku toga Sabora izjavljujući točno ovako: »Nauka Tridentinskog Sabora mora biti održana čvrsto i vjerno provedena u život, u praksu« (n.1).

b) Red pokore od 2. prosinca 1973. iznosi tri različita obreda za podjeljivanje Sakramenta Pokore: obred za pomirenje jednog pokornika; obred za pomirenje više pokornika, ali s pojedinačnom, osobnom ispovijeđu i odrješenjem;

obred za pomirenje više pokornika s ispoviјeđu i odrješenjem općenitim, zajedničkim.

Pogledajmo, što ta dva dokumenta sadrže i šta određuju:

Jedino redovito sredstvo pomirenja s Bogom

Pastoralne Norme Kongregacije za nauk vjere i Red Pokore od prosinca 1973. podsjećaju da »pojedinačna i potpuna Ispovijed grijeha, s odrješenjem, ostaje jedino redovito sredstvo, po kojemu vjernici postižu pomirenje s Bogom i s Crkvom, osim u slučaju fizičke i moralne nemogućnosti, koja ih oslobađa od ispovijedi te vrste.[10] Biskupi, okupljeni u Lurdu u mjesecu listopadu 1979. godine podsjetili su: »Božje oproštenje daje se svakome osobno. Priznanje, ispovijed, koja mu se podjeljuje, također je osobnog karaktera«.

Nema drugog izbora. Misli se ponekad, zbog krivog tumačenja zakona, koji su na snazi, da se može slobodno birati pojedinačna, osobna ispovijed, ili kolektivna, zajednička sa zajedničkim odrješenjem. No, Crkveno Učiteljstvo protivi se takvom krivom tumačenju. Papa Pavao VI. rekao je: »U životu Crkve, opće odrješenje, zajedničko odrješenje ne smije se koristiti kao

normalni pastoralni izbor. Dopušteno je samo u izvanrednim prilikama, kako su označene u broju 3. Prošle godine javno je proglašeno, kad se smije dati opće, zajedničko odrješenje«.[11] Papa Ivan Pavao II. rekao je: »Međutim, ne smijemo zaboraviti, da je obraćenje osobito dubok čin, u kojemu pojedinca ne može zamijeniti netko drugi, niti ga može zamijeniti zajednica. Iako bratska zajednica vjernika, sudionika u pokorničkom slavlju, mnogo pridonosi osobnom obraćenju, ipak je potrebno da se u tom činu izjasni sâm pojedinac iz dubine svoje savjesti, s osjećajem krivnje i povjerenja u Boga, stavljajući se ispred Njega, da poput psalmiste ispovjedi i prizna: »Tebi, samom Tebi ja sam sagriješio« (Ps 51,6).[12]

Odrješenje »kolektivno, zajedničko, skupno«?

Pastoralne Norme označuju da je dopušteno dati opće odrješenje mnogim pokornicima bez pojedinačne ispovijedi samo u dva slučaja:

- Kad je smrtna opasnost neminovna i kada nema vremena tražiti svećenika, ili više svećenika, da saslušaju ispovijed svakog pokornika.

– Ako se radi o ozbiljnoj potrebi.

Velika je potreba kad ima velik broj pokornika, a nema dosta ispovjednika na raspolaganje da saslušaju kako treba ispovijed svakoga od njih u granicama normalnog vremena, ili kad bi pokornicima bilo teško ostati dugo vremena bez sakramentalne milosti ili Sv. Pričesti. Taj slučaj može se dogoditi u misijskim zemljama, u koncentracionim logorima ili u izbjeglištvu, kad nema svećenika, da ispovjedi mnoštvo. Ali, kod nas, Pastoralne Norme podsjećaju, da »mjesni biskupi i svećenici dužni su u savjesti bdjeti, da bude uvijek dosta ispovjednika, a svećenici ne smiju zanemariti svoju službu«.[13] Generalna sakramentalna odrješenja, koja bi se davala, bez poštivanja Pastoralnih Normi, bila bi teške zablude, pa svi pastiri moraju ih izbjegavati brižljivo i savjesno, jer su u savjesti odgovorni za dobro duša i za dostojno postupanje sa Sakramentom Pokore«.[14] Što se tiče vjernika, »zabranjeno im je ako su u savjesti opterećeni smrtnim grijehom, kad imaju priliku, da potraže svećenika-ispovjednika, da ih odriješi. Ako bi nemarnošću ispustili pojedinačnu, osobnu ispovijed, čekajući prigodu, da dobiju zajedničko odrješenje, teško bi griješili«.[15]

2. Učiteljstvo Pape i biskupâ

Ivan Pavao II. o ovom pitanju govorio je više puta, ali mi ćemo ovdje iznijeti samo tri njegova posredovanja. Prvo bijaše prigodom dolaska biskupâ iz Ist. Francuske *ad limina* godine 1982! Papa im je rekao:

»Kako znadete, samo u izvanrednim slučajevima, kad nadođe fizička ili moralna nemogućnost, u slučaju velike potrebe dopušta se generalno zajedničko odrješenje. Ne može se pribjegavati tome načinu odrješenja, nego se treba držati propisa, prema kojima se daje odrješenje nakon pojedinačne ispovijedi svakog pojedinca. U toj ispovijedi pokornik treba ispovjediti sve svoje smrtne grijehe. I onda, kad se dobije odrješenje od smrtnih grijeha u kolektivnom odrješenju, svaki put pokornik je dužan svoje smrtne grijehe ispovjediti osobno u ispovijedi pred svećenikom...«

Drugo posredovanje nakon Sinode biskupa u Rimu, u prosincu 1984., u Apostolskoj egsortaciji *Pomirenje i pokora*, rekao je Papa: »U novim liturgijskim pravilima i nedavno objavljenom novom Crkvenom Kodeksu Crkvenog Prava, nalaze se precizne okolnosti, kad se smije,

kad se može dati generalno odrješenje većem broju pokornika (Cf. Code de Droit Canon, canons 960-961).

Donosimo ovdje u potpunosti sve, što se nalazi u ta dva kanona: Can. 960. veli: »Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odrješenje jesu jedini redoviti način, na koji se vjernik, svjestan smrtnog grijeha, pomiruje s Bogom i Crkvom. Samo fizička i moralna nemogućnost opravdava ga od takve ispovijedi. U tom slučaju pomirenje se može postići i na druge načine. Can. 961. $1. kaže: Odrješenje za više pokornika istodobno ne može se bez predhodne pojedinačne ispovijedi podijeliti na skupni način, osim:

1. Ako prijeti srmtna pogibelj, te svećenik ili svećenici nemaju vremena pojedinačno ispovjediti pokornike.

2. Ako je vilika potreba, to jest, kad, prema broju pokornika, nema na raspolaganju dosta ispovjednika, da u prikladno vrijeme propisno saslušaju ispovijedi pojedinaca, pa bi tako pokornici, bez svoje krivnje, bili prisiljeni ostati dugo bez sakramentalne milosti ili Pričesti. Ipak ne smatra se da je potreba dovoljna, kad se mogu imati na raspolaganju ispovjednici, samo zbog

velikog broja pokornika, kao što može biti veliki blagdan ili prigodom hodočašća.

3. Donijeti sud, da li ima uvjeta potrebnih prema odredbi 1, br. 1., pripada dijecezanskom biskupu, koji može odrediti slučajeve takve potrebe vodeći računa o mjerilima, s kojima su se služili drugi članovi bisk. konferencije. Papa dalje tumači ovako:

»Pojedinačna i potpuna ispovijed grijeha, a s pojedinačnim odrješenjem jedini je način, koji dopušta savjesnom vjerniku da se riješi smrtnog grijeha, te da se pomiri s Bogom i s Crkvom. Prema tome jasno je da svaki smrtni grijeh s određenim okolnostima mora biti u pojedinačnoj ispovijedi povjeren ispovjedniku.

To je nauka vjere Crkve, pa želim uvjeriti sve, da imaju potpunu odgovornost, koja nas mora pratiti kad tretiramo svete stvari, kojih nismo gospodari, kao što su Sakramenti. Ne smije nitko ostati u nesigurnosti niti u konfuziji. Da, ponavljam, Sakramenti i savjesti jesu svete stvari, koje zahtijevaju s naše strane da se s njima postupa u istini. To je pravo zakona Crkve.«.

Treće posredovanje Papino bilo je 17. travnja 1986. kao nagovor Općoj Skupštini Kongre-

gacije za Sakramente: »Kad se daje odrješenje mnogim pokornicima bez pojedinačne, osobne ispovijedi, a bez dovoljno razloga, to je žalosno, kad se znade točno šta o tome kaže Codex Kanonskog Prava (cf. can 961-963), a što je potvrđeno apostolskom egsortacijom Pomirenje i Pokora (br. 33), treba osuditi zloupotrebe u mnogim pojedinačnim Crkvama.

Treba produbiti ketehističnu pouku, posebno u slučaju odraslih, da se vjernici dovedu do razumijevanja razloga, koji opravdavaju pojedinačnu ispovijed svih smrtnih grijeha pred službenikom Crkve, pa i onda kad su možda primili kolektivno odrješenje.

Čineći to, bit će važno da se pomogne vjernicima da otkriju istinu kako se ne radi samo o dužnosti nego i o istinitom pravu: radi se o osobnom odnosu, što ga Dobri Pastir očekuje sa svima, da svakoga upozna pojedinačno i prema izrazu Evanđelja po Sv. Ivanu, Bog svakoga zove po imenu, svaku ovcu u stadu, Dobri Pastir treba poznavati. U pojedinačnom razgovoru sa službenikom Pokore, vjernik ostvaruje svoje pravo na osobni susret s Raspetim Kristom, koji sluša, sažaljeva, oprašta: s Kristom, koji mu daje riječi

samog Evanđelja: Tvoji su ti grijesi oprošteni, idi i sada više ne griješi. Inzistirajući na tom aspektu sakramentalne discipline, Crkva proteže na pravo svakoga, da bude jedini subjekt, koji ne može biti zamijenjen u anonimnosti mnoštva niti biti zamijenjen zajednicom«.

Što se tiče francuskih biskupa, evo nekoliko riječi: »Nacionalni Centar liturgijskog pastorala, predstavljajući novi Obrednik Pokore, izjavio je u ožujku 1979: Neki pastiri i neki vjernici ne paze na ove zajedničke forme. Za vjernika se traži osobni razgovor sa svećenikom u diskretnosti, što se ne može postići u mnoštvu«.[16]

Mons. Boillon, biskup Verdun-a, 13. II. 1978. u svom biskupijskom listu donosi razgovore, koje su biskupi iz Ist. Francuske imali prigodom dolaska u Rim *ad limina*: »Mi moramo voditi računa o ovim odredbama, koje izražavaju točno misao Pape. Mi nismo vlasnici Sakramenta, mi smo službenici. Odbijamo kolektivna odrješenja... Treba se držati pojedinačne ispovijedi...« Koji su dobili generalno odrješenje, dužni su ispovjediti svoje smrtne grijehe pojedinačno kod svećenika. Plenarna Skupština franc. episkopata održana u listopadu 1979. izjavljuje: »Kad

su neki dobili prema normama obrednika kolektivno odrješenje, treba im jasno reći, da im je potrebno zatim ispovjediti osobno smrtne grijehe pred svećenikom.«

3. »No, svećenici nisu uvijek u ispovjedaonici!«

Papa Pavao VI., u travnju 1978. tražio je od američkih biskupa, da pomognu svojim svećenicima, kako bi uvijek cijenili veličanstvenu službu ispovjednika (Cf Lumen Gentium, 30). Neobično je važna ta svećenička služba. Ako je svećenici shvate kako treba, oni sudjeluju i surađuju sa Spasiteljem na djelu obraćenja, te ovu službu vrše uvijek sa što većom plemenitošću. Kad je tako shvate, veći broj ispovjednika naći se se na raspolaganju vjernicima«.

Ivan Pavao II. rekao je nizozemskim biskupima, okupljenima u Rimu kod Pape: »Pomirenje s Ocem i s Crkvom, traži ispovijed naših osobnih grijeha i iskrenu volju obraćenja. Unatoč današnje nesklonosti prema pojedinačnoj, osobnoj ispovijedi, biskupi neka traže od svećenika, da u propovijedima i katehezi ob-

nove kod vjernika uvjerenje, da trebaju cijeniti Sakramenat Pomirenja. Neka budu svima na raspolaganju za ispovijed, posebno da nastoje sa svakim osobno razgovarati u određeno vrijeme, te neka poučavaju mladež, da im je potrebna ispovijed. Treba vjernike uvjeriti, da im je potrebna pojedinačna ispovijed, što je jedini redoviti način da se pomire s Bogom, s braćom i sestrama, kako traži novi Obrednik Sakramenta Pomirenja«.[17]

U svom razgovoru s biskupima Ist. Francuske, Ivan Pavao rekao je: »Ponekad se prigovara da su svećenici prezaposleni drugim dužnostima i često ih nema dosta, pa ne mogu biti na raspolaganju za ispovjedničku službu. Neka se sjete primjera Sv. župnika Arškoga i drugih pastira, koji još i danas, hvala Bogu, u životu provode »askezu ispovjedaonice«. Mi smo svi u službi članovima naroda Božjega, koji nam je povjeren...« (1. travnja 1982).

4. Gdje je mjesto za ispovijedanje?

Propisi, koji su na snazi za opću Crkvu, ističu, da je mjesto za ispovijedanje u crkvi (u crkvenoj lađi, u kripti ili kapelici ili u posebnoj kapelici za

ispovijedanje). Tu je ispovjedaonica, koja treba biti tako izgrađena, da bude materijalno odvojen ispovjednik i pokornik, čime je osiguran pokornik, da može mirno iznijeti svoje grijehe i da sačuva svoj anonimat, da bude nepoznat. Kanonski propisi traže da ispovjedaonica bude od drveta, od metala ili od stakla, itd. Može biti neprozirna ili prozirna.

Evo šta kaže Can. 964.$1. Vlastito je mjesto za sakramentalno ispovijedanje crkva ili kapeła. U 2.$.stoji: »Što se tiče ispovjedaonice, neka biskupska konferencija izda odredbe, vodeći ipak računa, da uvijek na vidnom mjestu budu ispovjedaonice s čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika, da se njima mogu slobodno poslužiti vjernici, koji žele. U 3.$ stoji: »Neka se ne ispovijeda izvan ispovjedaonice, osim ako ima opravdanih razloga«.

U Francuskoj, Obrednik za Pomirenje naznačava u svojoj 30. točki, da je »mjesto važno da se vide znakovi prihvaćanja i oproštenja (odrješenja), koji imaju posebnu važnost. Neka se osobama osigura sloboda, da se ispovjede: ili u ispovjedaonici, ili na mjestu, gdje se može

sjesti, da se može lako održati razgovor između pokornika i svećenika«.

To može biti u ispovjedaonici smještenoj na vidnom mjestu, kao što je ured, sakristija, itd. Osim toga tradicija je Crkve u mnogim dokumentima izražena, da se ispovjedi ženskih osoba obavljaju u ispovjedaonici, osim slučajeva bolesti ili zbog koje druge ozbiljnije zapreke.

ZAŠTO SE TREBA ČESTO ISPOVIJEDATI?

1. Kad je potrebno ispovijedati se?

Na to pitanje odgovara nam francuska Biskupska Konferencija slijedećim riječima:

»Ispovijed je potrebna bezuvjetno, kad se učini teški, smrtni grijeh. Godišnja ispovijed obvezuje svakoga, koji na savjesti ima smrtni grijeh«.[18]

Kad se učini smrtni grijeh, potrebna je ispovijed, da se dobije oproštenje grijeha, da se postigne pomirenje s Bogom i s Crkvom... Zato će kršćanin ispovjediti pred svećenikom sve i svaki pojedini smrtni grijeh koji mu je na pameti nakon ispita savjesti. Što se tiče svagdanje slabosti, dobro je i korisno ispovijedati i male, lake grijehe...«[19]

Ovo se provodilo u život u Crkvi tijekom stoljeća. No, ispovijed je obvezatna u slijedećim slučajevima:

- Nakon svakog svjesnog smrtnog grijeha!
- U smrtnoj opasnosti!
- Najmanje jednom godišnje!
- Kad se primaju »Sakramenti živih«, koji se trebaju primiti u stanju Božje milosti: Euharistija, Potvrda ili Krizma, Bolesničko Pomazanje i Sveti svećenički Red.

Prije svake Pričesti, treba dobro ispitati savjest, da se vidi da li na duši ima koji smrtni grijeh!

2. Ispovijed i Pričest

Papa Ivan Pavao II., govoreći američkim biskupima, skupljenima u Chicagu, spomenuo je »raširenu pojavu našeg vremena, da velik broj vjernika često prima Pričest, ali se rijetko ispovijeda«.[20]

U Enciklici *Redemptor hominis,* već je o tome govorio, kako Krist, koji pozivlje na Pričest, isto tako pozivlje na Ispovijed, govoreći: Obratite se! Bez stalnog obraćanja, primanje Pričesti bit će lišeno pune otkupiteljske uspješnosti«.[21]

Papa se vraća ponovo opširnije na ovo pitanje u Pismu o Euharistiji, 24. II 1980 godine: »Nalazimo se, ima nekoliko godina, pred posebnom i

neobičnom pojavom, a to je često, da skoro svi prisutni na Misi primaju Pričest, ali, po sudu duhovnih pastira, ne vode brigu o Sakramentu Pokore, da očiste svoju savjest...«

Papa u ovom vrlo bogatom i sadržajnom pismu, govoreći o Euharistiji, nastoji iznijeti odnos između Pokore i Euharistije: »Ne samo da Pokora vodi Euharistiji, nego i Euharistija vodi k Pokori, k Ispovijedi. Ako znademo, tko je Onaj, kojega primamo u euharistijskoj Pričesti, spontano se u nama rađa osjećaj nedostojnosti, zbog naših grijeha i nutarnja potreba da se moramo čistiti od grijeha. Moramo bdjeti i misliti, koga primamo. Radi se o velikom susretu s Kristom u Euharistiji, što ne smije postati puki običaj, a posebno da nedostojno primamo Krista u Pričesti, to jest u smrtnom grijehu. I Sakramenat Ispovijedi i Euharistije su povezani i potrebni, da stalno u nama produbljuju duh poštovanja, što ga čovjek duguje Bogu i Božjoj ljubavi.«

Kako se, onda, kršćani usuđuju primati Pričest, kad su svjesni smrtnog grijeha? Možda smatraju Euharistiju kao neki banket u bratskoj zajednici?! Možda je to i zbog krivog shvaćanja onih riječi u Misi, na početku, kad svećenik pozivlje:

Braćo, priznajmo svoje grijehe, da dostojno proslavimo ove svete Tajne, i kada svi prisutni izgovaraju riječi: Ispovijedam se Bogu svemogućem... Neki misle, nepoučeni, da te pokajničke riječi opraštaju i smrtne grijehe, a ne misle na riječi Sv. Pavla, koje glase: »Dakle, tko nedostojno jede ovaj kruh ili pije iz kaleža Gospodnjega, kriv je Tijelu i Krvi Gospodnjoj. Zato neka čovjek ispituje sâm sebe i onda neka jede od kruha i pije iz kaleža. Jer tko jede i pije nedostojno, sud sebi jede i pije, ne razlikujući Tijela Gospodnjega« (1 Kor 11,27-29). Dakle, treba znati da pokornička molenje na početku Mise ne može po sebi oprostiti smrtne grijehe. Oprašta samo lake, male grijehe. To je jedno od sredstava, što opraštaju lake grijehe: sudjelovanje u Misi, primanje Pričesti, pažljivo slušanje Riječi Božje, biskupski blagoslov, usmena molitva, upotreba blagoslovljene vode, pomaganje siromaha, strpljivo prihvaćanje trpljenja iz ljubavi prema Bogu, itd. Ali, ono što vrijedi za lake grijehe, ne vrijedi za smrtne grijehe. Sakramentalno odrješenje, koje se preporučuje za lake grijehe, bezuvjetno je potrebno za opraštanje smrtnih grijeha.

Zato oni, koji se pričešćuju u smrtnom grijehu,

strahovito vrijeđaju Boga, a griješe i svećenici, koji daju Sv. Hostije neprestano, a da nisu poučili vjernike o ozbiljnosti, koja se traži za primanje života Boga u Hostiji. Koji su god opteretili svoju dušu smrtnim grijehom, moraju se ispovijediti prije Pričesti!

3. Prva Ispovijed djece

»Djeca se mogu ispovjediti, čim budu sposobna razlikovati dobro od zla. Treba ih naučiti, da shvate, šta je grijeh, šta je obraćenje...«[22]

U zabludi su oni, koji govore da djeca nisu sposobna učiniti grijeh, sagriješiti, da bi imali dostatnu materiju za odrješenje u ispovijedi. To je opasna zabluda! Crkveno Učiteljstvo nedavno je potvrdilo viševjekovnu praksu Crkve: Papa Pavao VI., u travnju, godine 1978., govorio je američkim biskupima: »Potrebno je da se djeca ispovijedaju prije Prve Pričesti.« Ivan Pavao II., u studenom mjesecu iste godine, govorio je isto tako pred kanadskim biskupima: »Djeca, koja su došla do razuma, trebaju se ispovjediti prije Pričesti!« Jedan apostol našeg vremena, Mons. Escrivá, rekao je ovako 1975: »Moju svećeničku

dušu smućuju oni, koji govore, da djeca ne trebaju ispovijedi, dok su još malena. To je krivo! To je zabluda! Djeca trebaju pristupiti k ispovijedi osobnoj i tajnoj kao i svi ostali vjernici. Žalosti me činjenica, da još ima onakvih, koji govore, da djeci nije potrebna ispovijed«[23]

Zato je potrebno, da se djeca poučavaju i odgajaju u savjesti i da se pripuštaju što je moguće prije sakramentalnom životu, čim mognu razlikovati dobro od zla. »Velika je pomoć za djecu, pripuštanje na Sakramente ispovijedi i Pričesti što prije, da bi mogli napredovati u spoznaji i vladati sobom... Dijete može i smrtno sagriješiti, pa ga zato treba poučiti, šta znači smrtni grijeh«.[24]

4. Ispovijedanje lakih grijeha

U Božjem nacrtu, Sakramenat Pokore uspješno je sredstvo za duhovni rast i napredak. Po Božjoj odredbi, Ispovijed je neophodno sredstvo za vjernika, koji upadne u smrtni grijeh, da ponovo dobije Božji život, Božju milost. Crkva je, tumačeći volju Kristovu, uvijek poučavala vjernike, da što češće primaju Sakramenat Pokore, da im se oproste i laki grijesi. »Vrlo je

korisno često pristupati Sakramentu Pokore i zbog lakih grijeha. Da se neprestano povećava u dušama Krsna milost...« (Obred Sakramenta Pokore). Sigurno, oproštenje lakih grijeha može se postići i drugim sredstvima. Ipak ne treba zaboraviti, da laki grijesi mogu zadati opasne rane grješniku.

Važno je, da i laki grijesi budu oprošteni u Sakramentu Pokore. Ispovijed pruža i Sakramentalnu milost osim oproštenja grijeha, da se mogne čovjek čuvati grijeha.

5. Česta ispovijed

Tijekom života, česta ispovijed je od velike koristi. Svaki kršćanin mora biti vođen od duhovnog vođe i ispovjednika, poučen, da se nastoji često ispovijedati. Papa Pavao VI. rekao je pred jednom grupom biskupa: »U pogledu česte ispovijedi, nastojte podsjećati svoje svećenike, redovnike i laike, sve vjernike, koji teže za svetošću, da upamte riječi moga predšasnika Pape Pija XII koji reče: Pod utjecajem Duha Svetoga ova je praksa česte ispovijedi uvedena u Crkvi«[25] Papa Ivan Pavao II. u vezi s tim riječima, rekao je jednoj grupi biskupâ: »Pavao

VI. tražio je od biskupa, da pomognu svećenicima, kako bi cijenili uvijek veličanstvenu službu ispovjedničku... Manjak vremena može ih prisiliti, da ostave neke druge poslove, ali ne ispovjedaonicu... U ime Isusa Krista, u zajedništvu s cjelokupnom Crkvom, uvjerimo sve naše svećenike o velikoj nadnaravnoj službi ispovjedaoničkoj, da tu svoju svetu službu obavljaju stalno, u vjernosti Božjoj zapovijedi i naučavanju Svete Crkve. Još jedanput, uvjerimo sve naše vjernike o velikoj koristi od česte ispovijedi«[26]

Koristi od česte ispovijedi brojne su:

- Česta ispovijed povećava pravo spoznanje samog sebe.
- Česta ispovijed povećava kršćansku poniznost.
- Česta ispovijed iskorjenjuje zle navike.
- Česta ispovijed suzbija duhovnu nemarnost, duhovni nehaj i duhovnu mlakost.
- Česta ispovijed čisti savjest.
- Česta ispovijed pomaže u duhovnom vodstvu.
- Česta ispovijed povećava Božju milost.

Što se tiče razmaka između jedne i slijedeće ispovijedi, nema nekog glavnog pravila. Za neke osobe petnaest dana, za neke sedam dana. Crkvena zapovijed obvezuje da se najmanje jednom u godini treba ispovjediti. U smrtnoj opasnosti i u svakoj smrtnoj opasnosti i kad se želi primiti Sv. Pričest. Uvijek je najbolje pitati za savjet duhovnog vođu ili ispovjednika.

6. Neki osjetljivi slučajevi

Papa Ivan Pavao II. o tim slučajevima rekao je slijedeće: »Smatram da sam dužan ovdje, premda vrlo kratko, spomenuti jedan pastoralni slučaj, o kojemu je Sinoda htjela raspravljati - koliko joj je to bilo moguće - a iznijela ga je u jednom od Prijedloga. Želim govoriti o nekim situacijama, koje nisu rijetke danas, a u kojima se nalaze kršćani željni da nastave sakramentalnu vjersku praksu, ali su u tome spriječeni *osobnim položajem, koji je u suprotnosti s obavezama,* što su ih slobodno prihvatili pred Bogom i Crkvom. Te su situacije, čini se, osobito osjetljive i gotovo nerazrješive.

Jedan je od intervenata na Sinodi, izražavajući opće mišljenje otaca, jasno istaknuo supostojanje

i međudjelovanje dvaju jednako važnih načela u vezi s tim slučajevima. Prvo načelo suosjećanja i milosrđa, po kojemu Crkva, koja u povijesti posadašnjuje Kristovo djelo, ne želi smrti grješnika, nego hoće da se obrati i živi (Ezek 18,23). Stoga je brižna, da ne skrši napuknutu trsku i da se ne ugasi plamen što tinja (Iz 42,3; Mat 12,20)., pa nastoji uvijek, koliko je to moguće, ponuditi put povratka Bogu i pomirenja s Njim. Drugo je načelo istine i dosljednosti zbog čega Crkva ne prihvaća da dobrim nazove ono što je zlo niti zlim ono što je dobro. Oslanjajući se na ta dva dopunbena načela, Crkva može samo pozivati svoje sinove, koji se nalaze u tim žalosnim situacijama, da se približe božanskom milosrđu drugim putovima, a ipak ne preko Sakramenta Pokore i Euharistije, dok ne ispune tražene uvjete.

Smatrao sam svojom strogom dužnošću, da o tom pitanju, koje duboko pogađa srca nâs pastira, izreknemo jasne riječi u apostolskoj pobudnici *Familiaris consortio* s obzirom na slučaj rastavljenih i ponovo vjenčanih (Fam. consortio, br. 84) ili općenito vjernika, koji skupa žive suprotno zakonu.

Istodobno osjećam dužnost, da zajedno sa Sinodom potaknem crkvene zajednice, a osobito biskupe, da svu moguću pomoć pruže svećenicima, koji se odustavši od teških obveza preuzetih na vlastitom ređenju, nalaze u iregularnim situacijama. Ni jedan se od te braće ne smije osjetiti od Crkve napušten.

Za sve, koji trenutno nemaju objektivne uvjete, što ih traži Sakramenat Pokore, očitovanje majčinske dobrote od strane Crkve, pomoć djela pobožnosti izvan samih sakramentalnih čina, iskren napor, da se održe u susretu s Gospodinom Bogom, sudjelovanje u Misi, često obnavljanje pokajanja vjere, ufanja i ljubavi, što je moguće savršenijeg pokajanja — mogu pripraviti put k punom pomirenju, u čas, koji je jedino Providnosti poznat« (Pomirenje i Pokora, br. 34).

ŠTO SVE SPADA NA DOBRU ISPOVIJED

1. Pet dijelova

1. Ispit savjesti jest iskreno nastojanje da se grješnik sjeti svih svojih grijeha, što ih je učinio nakon posljednje iskrene ispovijedi, bilo to djelom bilo propustom. U toj stvari ne može se dati opće pravilo: Nemamo svi isto zanimanje i iste dužnosti niti iste staleške dužnosti, ali smo svi dužni obdržavati iste Zapovijedi, unatoč toga što su okolnosti našeg života različite. U V. poglavlju ove knjige može se naći dosta toga, što može pomoći svakome, da se podsjeti na možebitne slabosti.

U svakom slučaju, pokornik može zamoliti svećenika, ispovjednika za vrijeme ispovijedi, da mu u tome pomogne. Dobro je da svi pokornici otjeraju i odbace od sebe svaki strah i stid: ispovjednik vrlo dobro razumije duševno stanje pokornika i nastoji svojim pitanjima pomoći u

svemu, da ispovijed bude potpuna. Jedan savjet ispovjednika pomoći će da se iz duše otjera pretjerana briga: »Mi smo učinili od ovog Sakramenta skučenu stvarnost, svedenu na priznanje naših grijeha. Kad idemo na ispovijed, mislimo mnogo više na ono što ćemo reći, nego na ono što ćemo primiti. Više smo zaokupljeni sobom nego s Onim, koji nas prima i daje nam oproštenje.

2. *Skrušenost, pokajanje* jest iskrena bol što smo uvrijedili Boga i iskrena mržnja na učinjene grijehe, uz čvrstu odluku, da nećemo više griješiti.

Mnogi su razlozi, koji nas potiču na obraćenje i odbacivanje naših grijeha, ali svi nas ne stavljaju u položaj da primimo milost u Sakramentu Pomirenja. Uglavnom, postoje tri vrste boli zbog učinjenih grijeha: prva vrsta je ljubav, koja dolazi iz srca.

»Bol ljubavi, jer Bog je dobar. Bog je tvoj Prijatelj, koji ti je dao svoj život za te. Sve dobro što imaš, od Boga je. Toliko si puta Boga uvrijedio, a on ti je oprostio. Plači, sine moj, bolom ljubavi« (Josemaria Escrivá, Chemin-Put, n. 436).

Postoji drugi razlog, a zove se strah: dolazi od straha pravedne kazne, koju zaslužuju naši grijesi u drugom životu. Nije tako savršen niti nesebičan kao pređašnji, ali, kako se odnosi na izvjestan način na Boga unatoč straha, koji nas stavlja u odnos s Bogom, dostatan je taj razlog da dobijemo milost oproštenja.

Postoji još i treći razlog boli, koji se ne odnosi na nadnaravni život, a može se nazvati oholost, jer se rađa iz vlastite ljubavi, koja se osjeća ranjena, gledajući vlastitu nesavršenost. Kad u sebi osjećamo takvu bol, nije to zbog uvrede Boga nego to je naša vlastita maloća, naša bijeda, koja nas ponizuje. S takvom boli ne možemo se dostojno približiti k ispovjedaonici. Ne vrijedi i nije pravo pokajanje i žalost zbog učinjenih grijehâ.

Osjetna bol sa suzama itd. nije nikako potrebna, jer se računa raspoloženje volje. Sigurno, kad se pokajanje duboko osjeća, još je bolje!

Ono što je važno jest odluka volje, da zamrzi i da odbaci grijehe. Pokajanje je već dovoljno, kad pokornik misli i govori, na primjer: »Volio bih da nisam učinio te grijehe...« Ili: »Kako sam se usudio to učiniti?« Zaista, već se u tim izrazima

pokazuje ljubav prema Bogu (savršeno pokajanje) ili barem strah od kazne (nesavršeno pokajanje).

Prvo pokajanje je onda, kad je nutarnje, kad dolazi od volje, a ne izgovora se samo ustima. Nadnaravno je, jer potječe iz vjere i ljubavi prema Bogu, nije samo iz jednostavnih ljudskih razloga. U najvišem je stupnju, pa potiče grješnika da zamrzi grijeh kao najveće od svih zala. Općenito je, jer se odnosi na sve počinjene grijehe, barem na sve smrtne grijehe.

Bol bez ozbiljnog kajanja, ne postiže oproštenja grijeha, unatoč što ispovjednik izgovara riječi odrješenja. Prvo kajanje ima sastavne elemente:

- Čvrsta odluka, da će se pokornik unaprijed čuvati grijeha i da će izbjegavati griješne prigode.
- Iskrena nakana, da će pokornik nadoknaditi svu štetu ili popraviti nepravdu, koju je nanio bližnjemu svojim grijesima.
- Odluka, da će što prije potražiti svećenika i kazati mu iskreno sve svoje grijehe, da dobije od njih odrješenje.

3. Čvrsta odluka je iskrena i djelotvorna odluka, da će se izbjegavati grijeh u budućnosti i da će pokornik izbjegavati griješne prigode. Takva odluka je čin volje, koji potječe sasvim prirodno od pokajanja, kad je pokajanje iskreno. Ali odluka nije apsolutna sigurnost, da pokornik neće više sagriješiti. Da se dobro pokornik ispovjedi, nije potrebno imati apsolutnu sigurnost, da ne će više uvrijediti Boga, ali mora biti raspoložen upotrijebiti sva sredstva, da ne će više unaprijed sagriješiti. Svima nama, baš svima bez izuzetka, može se dogoditi da ponovo sagriješimo, ali strah od novih grijeha ne mora nas udaljiti od Sakramenta Ispovijedi, kao što ni bolesnik ne ostavlja lijekove, iako znade da se može opet razboljeti.

Onaj, koji ne želi ponovo pasti u grijeh, odlučio je izbjegavati prigode, koje dovode do grijeha. Tko želi više ne griješiti, taj upotrebljava i sredstva.

Osobe, koje žive u neurednim i nezakonitim situacijama i prilikama, ne mogu pristupiti na ispovijed. Ne želeći da prekinu s griješnom prigodom i griješnim stanjem, te osobe izložene su stalno griješnom stanju i Boga stalno

vrijeđaju. Oni ne mogu dobiti odrješenje od grijeha, dok ne prekinu griješne veze i griješno stanje. To se osobito odnosi na osobe rastavljene i sklopile civilni brak. Isto tako konkubinarci, priležnici, osobe, koje stalno žive u preljubu. Također i one osobe, koje stalno upotrebljavaju kontracepcijska sredstva, da se ne mogu začeti djeca, itd., itd.

Iz istih razloga, ne mogu dobiti odrješenje oni, koji pripadaju pokretima, koji su nespojivi s katoličkom vjerom (bilo da je njihova ideologija ateistička, bezbožnička, bilo da šire borbu klasa, bilo da propagiraju vjerski indiferentizam, vjerski nehaj, a to znači ne biti vjeran poruci i nauci Kristovoj), dok se ne odvoje od takvih organizacija i dok ne postanu kršćani, koji žele slijediti Krista.

Prava odluka vidi se u tome, ako pokornik odluči upotrebljavati pozitivna sredstva, kako bi ojačao svoju narav, koja je podložna slabostima, a takva su sredstva: molitva. Krist je rekao: »Molite se, da ne padnete u napast« (Luka 22, 46). Zatim Euharistija, česta Pričest nakon česte Ispovijedi, pa onda iskrena pobožnost prema Kristovoj Majci, Djevici Mariji.

4. Priznanje, iskreno priznanje grijeha pred svećenikom, pred ispovjednikom, da dobiju od njega odrješenje. Svećenik je sredstvo Kristovo, preko kojega Krist oprašta grijehe. Upamtimo riječi Kristove: »Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima ih zadržite, bit će zadržani«. To reče Isus svojim apostolima i njihovim nasljednicima, svećenicima.

To znači, da je mogućnost opraštanja ili zadržavanja, to jest neopraštanja Krist povjerio svojim službenicima u Sakramentu Oproštenja i da ta mogućnost zahtijeva spoznanje grijeha i nutarnje raspoloženje. Mons. Escrivá, sada blaženik, ovako govori: »Razmišljaj, kako Božja Providnost obiluje milosrđem. Ljudski sud kažnjava počinioca, koji priznaje svoju krivicu, svoje zlodjelo, a Božji sud takvome oprašta. Blagoslovljen bio Sakrament Pomirenja!« (Chemin-Put, n.309).

Da priznanje grijeha bude savršeno, potpuno, moraju biti ispunjeni slijedeći uvjeti:

Poniznost: pokornik priznaje svoje grijehe s jasnom sviješću, da njima vrijeđa Boga. Priznaje se krivcem, priznaje se grješnikom. Optužuje se, ne opravdava se!

Iskrenost: optuživanje, priznavanje grijeha iznosi se pošteno i iskreno. Treba znati još i ovo: Pokornik treba iznositi svoje vlastite grijehe, a ne grijehe drugih (tako na primjer, žena neka ne iznosi grijehe svoga muža, a ni muž grijehe svoje žene, osim ako jedno drugo nagovaraju na grijehe, što može biti slučaj kod pobačaja ili kontracepcije)!

Potpunost: Treba bezuvjetno kazati na ispovijedi sve učinjene smrtne grijehe. »Uvijek je i bit će uvijek na snazi u Crkvi nauk Tridentinskog Sabora o potrebi potpune ispovijedi smrtnih grijeha« (Ivan Pavao II, 30. siječnja 1981).

Može se reći ukratko, kao što to čini Mons. Escrivá, kako ispovijed mora biti jezgrovita, kratka, konkretna, jasna i potpuna.

Evo nekoliko praktičnih savjeta za to: dolikuje da se točno kaže, koliko je prošlo vremena od posljednje valjane ispovijedi. Zatim, da li nam je bilo nešto teško kod ispovijedi, a posebno, da nas nije obuzimao stid i sram. Da nismo štogod zatajili! Mnogi dolaze u napast, da u zadnjem času kod ispovijedi zataje koji smrtni grijeh. Ako nam je teško nešto priznati, zamolimo ispovjednika, da nam pomogne, kako bi se točno i iskreno

ispovjedili. Treba kazati na ispovijedi narav grijehâ i broj grijehâ (ako se ne može znati točan broj, neka se rekne kako se često neki grijeh činio, na primjer toliko i toliko puta sedmično, mjesečno itd.). Treba iznijeti i okolnosti, u kojima se neki grijeh učinio, jer okolnosti, da neki laki grijeh postane teški, smrtni (na primjer, nagomilavanje čestih malih krađa) ili jedan čin može obuhvatiti više grijeha, jer povrijeđuje više kreposti u isto vrijeme (na primjer preljub je dvostruk smrtni grijeh, jedan protiv čistoće, a jedan protiv pravde, jer je protiv vjernosti bračnom drugu).

Nekorisno je i vrlo štetno sakriti ili zatajiti koji smrtni grijeh, jer čineći tako, čini se novi smrtni grijeh, pogrđivanje Sakramenata. U tom slučaju ni jedan jedini grijeh ispovijeđen ne će biti oprošten. To ne vrijedi, ako je koji grijeh zaboravljen nehotice. U tom slučaju treba zaboravljeni grijeh kazati na slijedećoj ispovijedi.

Ukoliko netko nema smrtnih grijeha, i mali grijesi mogu se ispovjediti, jer tvore materiju za odrješenje. Ali, treba znati, da smrtne grijehe treba ispovjediti sve i svakog pojedinog za valjanost sakramenta. Dakle, sve grijehe treba

kazati, ako nisu oprošteni u pojedinačnoj ispovijedi. Što se tiče lakih grijeha, nije potrebno kazati sve lake grijehe za valjanost odrješenja. Ne valja ih zatajivati, nego ih ne treba tražiti sa svom pomnjom, kao u slučaju smrtnih grijeha.

Mogu se ispovjediti i grijesi prošlog života, koji su već oprošteni, obnavljajući pokajanje za njih. Ili se mogu uključiti, u slučaju da ne bi bilo dostatne materije za odrješenje.

Ako ispovjednik postavlja neka pitanja, da bi bolje razumio sve što se odnosi na ispovijed, na primjer ako misli, da pokornik nije sve potpuno i točno rekao, neka pokornik jednostavno i iskreno odgovori na ta pitanja. Pokornik treba prihvatiti sve preporuke i savjete ispovjednika i prihvatiti pokoru, koju mu ispovjednik daje i neka prihvati sve, što će mu pomoći, da bude Bogu vjerniji i da Ga više ne vrijeđa hotimično.

5. Pokora, koju daje ispovjednik, obuhvaća slijedeće:

- Treba nadoknaditi uvredu pokorom, zbog uvrede Bogu nanesene grijehom!
- Treba upotrijebiti sredstva, da se u budućnosti izbjegnu grijesi.

– Treba zadovoljiti za vremenitu kaznu zbog učinjenih grijeha!

Ukratko, radi se o tome, da se podmiri moralni dug prema Bogu! Pravda bi tražila, da pokora bude proporcionalna težini grijehâ, ali kako to uvijek nije moguće zbog različitih okolnosti svakog grješnika, ispovjednik obično daje malu pokoru, a na pokorniku je dužnost, da sam sebi zadaje veću pokoru od zadobivene od ispovjednika. Treba biti plemenitiji! Mi mnogo vrijeđamo Boga, pa bi, za nadoknadu zbog uvreda, svaki grješnik trebao zadovoljavati zbog učinjenih grijeha životom punijim ljubavi i punijim žrtava, znajući dobro, da time nije isplaćen sav dug za učinjene grijehe. Isus je prihvatio najteži dio, trpeći na svom tijelu boli u svojoj Muci i smrti na Križu!

Od mnogih mogućnosti, koje se pružaju, da zadovoljimo za vremenitu kaznu nakon određenja, mogu se navesti: molitva, Sv. Misa, post, milostinja, svojevoljne žrtve, prihvaćanje fizičkih boli i moralnih patnja, djela ljubavi i milosrđa, ne zaboravivši oproste, koje Crkva majčinski pruža na primjer, jubilejski oprost u Svetoj Godini, Papinski blagoslov »urbi et orbi«

gradu Rimu i svijetu na velike kršćanske svetkovine, itd.). Treba znati i to da pokora naređena od ispovjednika tvori bitni, sastavni dio Sakramenta i mora se ispuniti što je prije moguće.

Prihvaćanje pokore, koju ispovjednik naređuje, bitni je elemenat Sakramenta, ako se krivnjom pokornika ne bi izvršio, odrješenje ne bi bilo efikasno. Nekoć ta pokora bijaše mnogo veća. Danas se sastoji od nekoliko molitava, od milostinje, od praktičnog mrtvenja, od djela ljubavi i milosrđa...

2. Materija i forma Sakramenta Ispovijedi

Sve što smo kazali u točkama 1-5, jest ono, što teolozi nazivlju *materija* Sakramenta Pokore. Treba razlikovati materiju daljnju (učinjeni grijesi) i materiju bližnju (čini pokornika u ispovijedi: pokajanje, priznanje grijeha, pokora ili zadovoljština). Osim toga, teolozi inzistiraju *obligatornoj materiji* (smrtni grijesi još neispovjeđeni od posljednje valjanje ispovijedi), *dostatna materija* (laki grijesi neispovjeđeni i smrtni već ispovjeđeni), i *slobodna materija,*

(svaki grijeh ispovjeđen i oprošten, ali se može ponoviti priznanje i pokajanje).

Što se tiče *forme* Sakramenta, ona se sastoji od odrješenja ispovjednikova, posebno u riječima: JA TE ODRJEŠUJEM OD GRIJEHA TVOJIH U IME OCA I SINA I DUHA SVETOGA. AMEN.

U vezi s dijelovima Sakramenta Pokore, donosimo na kraju ovog razmatranja i riječi iz Rimskog obrednika (Red Pokore) od godine 1973.:

»Kristov učenik koji, nakon grijeha, potaknut Duhom Svetim, pristupa Sakramentu Pokore, treba da se prije svega svim srcem obrati Bogu. To nutarnje obraćenje srca obuhvaća kajanje za grijeh i odluku za novi život, a izrazuje se ispoviješću pred Crkvom, te dužnom zadovoljštinom i poboljšanjem života. A Bog daje oproštenje grijeha po Crkvi, koja djeluje po svećeničkoj službi (Trid. Sabor, De Sacramento Paenitentiae).

a) Skrušenost i kajanje

U pokornikovim činima prvo mjesto zauzima kajanje. To je »bol i žaljenje za učinjeni grijeh s odlukom ne griješiti više« (Trid. Sabor). Jer,

»Kristovu Kraljevstvu možemo pristupiti jedino po metanoji«. To je nutarnja promjena svega čovjeka.Čovjek počinje misliti, suditi, uređivati svoj život potaknut onom Božjom svetošću i ljubavlju, koja nam se u posljednje vrijeme očitovala i u punini udijelila u Sinu (Paulus VI, Const. Apost. Poenitemini), usporedi Hebr. 1,2, Kol 1,19 i drugdje, te Ef 1,23 i drugdje!

O toj skrušenosti i kajanju ovisi istinitost obraćenja. Obraćenje mora iznutra zahvatiti čovjeka, da ga iz dana u dan sve dublje prosvjetljuje i sve više suoblikuje Kristu.

b) Ispovijed

Na Sakramenat Pokore spada ISPOVIJED ILI PRIZNANJE GRIJEHA. Ona izvire odatle što se čovjek pred Bogom pravo spoznao, te se kaje za grijehe. To nutarnje ispitivanje srca i vanjsko optuživanje treba da se zbiva u svjetlu Božjeg milosrđa. Dakle, ispovijed traži dvoje: od pokornika, da spremno otvori srce Božjem službeniku, a od službenika, da donese duhovni sud, kojim djelujući u ime Kristovo, vlašću ključeva, izriče presudu o opraštanju ili zadržavanju grijeha.

c) Zadovoljština

Pravo obraćanje dovršuje se zadovoljštinom za grijehe, poboljšanjem života i naknadom nanesene štete (Conc. Trid). Vrsta i mjera pokore treba biti prilagođena svakome pokorniku napose, kako bi svatko popravio red, što ga je narušio, te mu se dade pravi lijek za bolest, od koje je bolovao. Potrebno je zato da kazna bude uistinu lijek za grijeh, te nekako obnavlja život. Tako pokornik »zaboravlja ono, što je za njim (Fil 3,13), nanovo se uključuje u tajnu spasenja i pruža za onim, što je pred njim.

d) Odrješenje

Grješniku, koji je očitovao svoje obraćenje službeniku Crkve u Sakramentalnoj Ispovijedi, Bog udjeljuje svoje oproštenje znakom odrješenja. Tako se dovršuje Sakramenat Pokore. Jer u skladu s Božjom rasporedbom, kojom se ljudima očitovalo čovjekoljublje i dobrota Spasitelja našega Boga - Bog hoće da nam po vidljivim znakovima dijeli spasenje i obnavlja iznevjereni Savez.

Dakle, po Sakramentu Pokore Otac prima sina povratnika. Krist uzimlje u naručje svoju izgubljenu ovcu i vraća je u ovčinjak. A Duh

Sveti nanovo posvećuje svoj hram ili se potpunije u njemu nastanjuje. To se napokon očituje u obnovljenom odnosno revnijem sudjelovanju kod stola Gospodnjega, gdje se sinu, koji se vratio izdaleka, priređuje veliko veselje na gozbi Crkve Božje (Luka 15,7 te 10,32).

Molitva prije ispita savjesti

Gospodine moj i Bože moj, čvrsto vjerujem da si ovdje. Molim Te za milost, kako bih iskreno ispitao svoju savjest, kako bih otkrio u svojoj savjesti sve svoje grijehe i svu svoju bijedu, daj mi jakost, da se ispovjedim u svoj svojoj vjernosti i istinitosti, kako bih zaslužio uvijek Tvoje oproštenje i Tvoju milost ustrajnosti do kraja. Amen.

Čin pokajanja

Moj Bože, veoma sam žalostan, što sam Te uvrijedio, jer Ti si neizmjerno dobar, pun neizmjerne ljubavi i jer Ti se grijeh ne sviđa, jer Ti je grijeh odbojan i mrzak. Tvrdo odlučujem, uz pomoć Tvoje milosti, da te više neću vrijeđati i da ću činiti pokoru.

Molitva nakon ispovijedi

Moj Bože, zahvaljujem Ti, što si mi oprostio moje grijehe i nanovo me primio u svoje prijateljstvo. Molim Te po zaslugama Tvoga Sina Isusa Krista i Njegove Presvete Majke, Djevice Marije i svih Svetaca, da nadoknadim po Tvom smilovanju, po Tvom milosrđu sve što sam po svojoj bijedi manjkavo učinio kod pokajanja, i potpunosti ove ispovijedi.

KAKO TREBA DOBRO OBAVITI ISPIT SAVJESTI

1. Podsjetnik na naše dužnosti

Izvori naših dužnosti u biti su četiri:

1. Deset Božjih zapovijedi

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj. Nemoj imati drugih bogova osim mene.
2. Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji.
4. Poštuj oca i majku, da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji.
5. Ne ubij.
6 Ne sagriješi bludno.
7. Ne ukradi.
8. Ne reci lažna svjedočanstva na bližnjega svoga.
9. Ne poželi tuđeg ženidbenog druga.
10. Ne poželi nikakve tuđe stvari.

2. Crkvene zapovijedi

1. Svetkuj nedjelje i zapovjedne blagdane, pribivajući Svetoj Misi[1] i ne radeći teških poslova.
2. Posti zapovjedane poste i u određene dane ne mrsi.[2]
3. Svake se godine najmanje jednom ispovijedi!
4. Svake se godine najmanje jednom pričesti o Uskrsu ili o uskrsnom vremenu.[3]
5. Brini se za potrebe Crkve i njezinih pastira.
6. Ne svadbuj svečno u zabranjeno vrijeme.

1) Crkva traži da vjernik mora učestvovati na cijeloj Misi. Obligacija, da se ide na Misu, može se ispuniti u subotu navečer (to je tzv. anticipirana Misa). Nijedna druga Misa u tjednu ne može zamijeniti nedjeljnu Misu, pa se smatra grijehom i to smrtnim, izostajanje od nedjeljne Mise. Svi su kršteni vjernici dužni ići na Misu, čim dođu do upotrebe razuma, a to je oko sedme godine života. Treba biti na cijeloj Misi, na svim njezinim dijelovima. Na Liturgiji Riječi i na Liturgiji Euharistijskoj. Drugi Vat. Sabor veli, da ta

dva dijela tvore samo jedan čin bogoštovanja. Malo zakasniti na Misu mali je grijeh, ali zakasniti nakon Prikazanja ili otići prije Pričesti, znači ne ispuniti Zapovijed, osim u teškom slučaju!

2) Treba upamtiti: Na Pepelnicu ili na Čistu Srijedu, te na Sveti Petak post je i nemrs. Svakog petka u korizmi jest nemrs. U druge petke u godini može se nemrs zamijeniti nekom žrtvom, djelom pokore ili činom pobožnosti. Ili milostinjom, pomaganjem misionara. Postiti znači uzimati samo jednom hranu do sita u danu. Jutrom i večerom samo nešto malo uzeti.

Svi kršćani dužni su postiti počevši od 21. godine, pa do 60. godine. Bolesnici, teški radnici i koji se ne hrane u svojim kućama, ispričani su od posta. Nemrs znači ne jesti meso i hranu s mesom kuhanu. Radi se o životinjskom mesu od toplokrvnih životinja, a smiju se jesti ribe. Nemrs obvezuje sve, počevši od 7. godine.

3. Uskrsna zapovijed Crkve traži od nas, da primimo Svetu Pričest najmanje jednom u godini i to u uskrsnom vremenu (koje traje do Duhova), treba vjerno obdržavati. Da uskrsna Pričest bude valjano primljena, treba biti u stanju milosti, bez smrtnog grijeha. Ako netko ima na duši smrtni

grijeh, mora se prije ispovijdati. Zato i postoji zapovijed Crkve: Svake se godine najmanje jednom ispovijedi i o Uskrsu pričesti!

Još jedna primjedba: u vezi sa Zapovjednim blagdanima. Nakon Drugog Vat. Sabora, Biskupske Konferencije ovlaštene su, da odrede, koje će biti zapovjedne svetkovine ili blagdani. Kod nas su zapovjedni blagdani: Tijelovo ili Brašančevo, Velika Gospa, Svi Sveti, Božić, razumije se i Uskrs i Duhovi. Sve nedjelje su također zapovjedani blagdani!

3. Staleške dužnosti

Dužnosti kršćana jesu: Težiti prema savršenoj ljubavi. Život se treba slagati s vjerom i zahtjevima vjere. Jedinstvo i sloga među katolicima ne smije se poremetiti. Vjernost zvanju, primljenom od Boga: apostolat u svojoj okolici. Kršćanski živjeti i produbljivati svoju vjeru. Pomagati Crkvu. Pokoravanje naučavajućoj Crkvi.

Posebne dužnosti u obitelji: vjernost u braku. Rađanje i odgoj djece. Ljubav i pomaganje. Ljubav prema rodbini. Uslužnost u kući.

Dužnosti rada: Osjećaj pravde, duh suradnje u profesionalnim odnosima, u ugovorima, pošti-

vanje sporazuma, uredaba u profesiji, poštivanje društvenih zakona, financijskih, poštivanje radnog vremena, rokova. Lojalnost u konkurenciji. Trgovina, itd.

Dužnosti građanina: dužnost učestvovanja u životu grada, sela. Izborne dužnosti, ako su zakoni pravedni. Poštivanje osoba u borbi ideja. Solidarnost s najbjednijima. Nastojati da se uklone nepravedni zakoni: bračne rastavę, kontracepcija, pobačaj, eutanazija, kastracija, itd.

4. Vladati svojim temperamentom: treba podložiti razumu i Božjem Zakonu strasti, koje se pojavljuju i razvijaju zbog izvornog, istočnog grijeha i zbog osobnih grijeha: oholost, samoljublje, sebičnost, škrtost, bludnost, proždrljivost, srdžba, zavist, ljubomora, lijenost. (Osim ispita savjesti, potrebno je iskreno pokajanje, žalost zbog učinjenih grijeha, tvrda odluka više ne griješiti, ozbiljno nastojati ne povraćati se na grijehe, ispovijed grijeha svećeniku u potpunoj iskrenosti i točnosti, te učiniti sve što svećenik naredi, tj. izvršiti pokoru za grijehe. Ne samo onu, koju ispovjednik naredi, nego svatko osobno neka čini pokoru, jer je svaki grijeh drska uvreda Bogu, koji je Ljubav!

2. Pitanja za ispit savjesti

Predlažemo ovdje nacrt, kako bismo pomogli da svaki učini ispit savjesti kako je najbolje moguće. Ova pitanja ne mogu se smatrati sasvim iscrpna kao životni ideal. Razmotrit ćemo najčešće slabosti, koje nas ugrožavaju sve po redu. Kako bi mogli drukčije uraditi? Najbolje će biti usporediti Evanđelje i staviti se pred Krista i reći mu u kojim točkama smo uvrijedili Krista. Možda ćemo čuti Krista, kako nam govori u savjesti: »Tko ima moje zapovijedi i drži ih, on je onaj, koji me ljubi. A tko ljubi mene, njega će ljubiti Otac moj i ja ću ga ljubiti i objavit ću mu sebe samoga (Ivan 14,21). Zatim: »Po tom razumijemo, da ga poznajemo, ako zapovijedi njegove držimo i čuvamo« (1 Ivanova Poslanica 2,3).

Isus nas šalje k zapovijedima. Ne treba zaboraviti, da se kršćanski život ne sastoji od izvjesnog broja dužnosti, koje treba ispuniti, nego moramo misliti na *ljubav,* koju treba posvjedočiti. Uostalom, revizija, pregled života pomoću pitanja, ne može nikoga osloboditi da izgrađuje svoju savjest što je moguće bolje. Često prakticiranje ispovijedi, povjerljivo

razgovarati sa svećenikom, jedno je od sredstava za to.

U ispitu savjesti ono ZAŠTO, to je najvažnije.

- Kad ispitujemo svoju savjest, pitam li se, zašto su učinjeni ti grijesi, koji su me opteretili? Tražim li duboki razlog, koji me goni da učinim grijeh ili neke nesavršenosti?
- Zašto se ponavaljaju isti grijesi?
- Koje su glavne težnje? Koja je moja glavna mana i pogrješka? U kojoj točki moram posebno paziti? Da li se radi o lijenosti, o sebičnosti, o oholosti, o žeđi za uživanjem, o zavisti, o ambiciji, slavohlepnosti, o strašivosti?

Možda ima još nekih negativnosti, koje treba prekoriti. Jesam li odbacio sve te negativnosti, jesam li se ozbiljno ispitao o svemu tome i nastojao da sve bude bolje u mom životu?

- Zašto živim, zašto radim? Da li živim za Boga?

OPĆI ISPIT SAVJESTI PREMA DESET BOŽJIH ZAPOVIJEDI

1. Božja Zapovijed

Isus je rekao: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom misli svojom. To je najveća Zapovijed (Mt 22,37). Nemarnost u vjerskom životu (primanje Sakramenata, molitva, itd.). Nehajnost, ljudski obzir, da se ne pokažem vjernik. Neprihvaćanje nauke Pape i biskupâ. Manjak nastojanja da poboljšam svoju vlastitu vjersku izgradnju. Oholost, uobraženost, taština. Manjak pouzdanja u Boga. Očajanje. Primanje Sakramenata u stanju smrtnog grijeha. Potpuno napuštanje vjerske prakse, kršćanskog života. Povezivanje s pokretima, koji su nespojivi s katoličkom vjerom. Čitanje knjiga, koje nanose štetu vjeri ili kršćanskom moralu, kršćanskom kreposnom životu. Praznovjerje, spritizam. Svetogrđe, oskvrnuće svetinja.

2. Božja Zapovijed

Manjak poštovanja prema svetom Božjem imenu. Nevjernost zakletvi, obećanjima, zavjetima. Psovke, kriva zakletva, proklinjanje.

3. Božja Zapovijed

Osiguranje Sv. Mise u nedjelju i zapovjedne blagdane? Uskrsna Pričest? Post i nemrs u Korizmi? Plemenitost u sudjelovanju za potrebe Crkve.

4. Božja Zapovijed

Manjak brige za kršćanski odgoj djece? Dobar primjer? Duh žrtve u obitelji? Svađe među bračnim drugovima?

Djeca: Manjak ljubavi, poštovanja i poslušnosti prema roditeljima? Duh uslužnosti u kući? Manjak poštovanja prema starijima?

Svi: Napuštanje roditelja i starijih osoba u nevolji. Svađe u obitelji iz sebičnih razloga. Manjak discipline prema starijima, na radu, u školi, u zajedničkom životu, itd. Nemarnost u građanskim dužnostima. Nemarnost u prihvaćanju građanskih moralnih zakona.

5. Božja Zapovijed

Prevelika, nerazborita smionost u vožnji, bilo autom, bilo motorom, bilo biciklom, itd. Kršenje propisa u vožnji. Srdžba. Naglost, žestina. Svađa. Duh osvetljivosti. Odbijanje opraštanja, pomirenja. Netolerancija, nesnošljivost. Zavist. Ljubomora. Sablažljiv primjer. Neumjerenost u piću. Neumjerenost u jelu. Uzimanje droge. Nasilje. Mržnja. Preziranje drugih. Sablažnjivo vladanje. Sudjelovanje činom ili propustom kod sterilizacije, kod pobačaja, kod eutanazije, kod samoubojstva. Pokušaj samoubojstva. Svojevoljna sterilizacija. Umorstvo, pobačaj. Poticanje na borbu klasa, na mržnju, na nasilje, na zločine. Numjereni nacionalizam. Rasističko ponašanje.

6. i 9. Božja Zapovijed

Misao, želje, nečiste uspomene. Pogledi. Sablažnjivi, nepristojni razgovori. Prilike, pohađanje griješnih zabava, mjesta, koja mogu biti prigoda za uvredu Boga u teškoj stvari (knjige, filmovi, TV-prizori). Odgovornost u grijehu drugoga (manjak stidljivosti, itd.). Nečisti

čini, sramotna djela, bilo sa samim sobom, bilo s drugima.

7. i 10. Božja Zapovijed

»Korijen svih zala jest ljubav prema novcu. Neki mu se predadoše i zalutaše od vjere i na sebe navukoše mnoge jade« (1 Poslanica Timoteju, 6,10).

Krađe, pronevjere, zloupotreba povjerenja, zloupotreba vlasti. Neplaćeni dugovi. Manjak marljivosti u radu. Nanesene štete. Podvale u igri. Laž i krivo svjedočenje. Nepravedna odsutnost. Odbijanje napornog rada, gubljenje vremena. Traljav rad i posao. Prevare. Nepoštivanje društvenih zakona; zakoni na radu, društveno osiguranje, itd. Rasipnost. Manjak duha siromaštva. Nebriga za najsiromašnije. Škrtost. Rasipanje iz luksuza, iz taštine, itd. Privezanost uz novac. Manjak konkretne brige, da se ostvari bolja i pravednija podjela dobara. Manjak plemenitosti u apostolskom i društvenom radu. Odbijanje nadoknade štete ili vraćanja duga. Nepravedno liječenje, odbijanje nečijih prava na radu itd. Prouzrokovani autosudari, auto-nesreće

i bježati od odgovornosti. Neumjerenost u hazardnim igrama, u igrama na sreću.

8. Božja Zapovijed

»Neka vaš govor bude: Da, da, ne, ne! (Mt 5,37). Laž. Hipokrizija, licemjerstvo. Lažno svjedočanstvo. Nepravedna optužba. Krivi sudovi. Ocrnjivanje, brbljanje, naklapanje, negativne kritike. Klevete (osoba ili institucija). Ozloglašivanje onih, koji imaju drukčija mišljenja filozofska, politička, itd. Odbijanje da se popravi učinjeno zlo ili bilo kakva šteta. Manjak kod zadane riječi. Griješni kompromisi. Podlost, neiskrenost...

Nekoliko savjeta za ispovijed

Ne samo da se treba optužiti za učinjeno zlo, nego i propušteno dobro. Na primjer: odbijanje plemenitosti, usluge... Optužiti se za razloge koji su doveli do grijeha. Nestrpljivost, ranjena oholost, ocrnjivanje iz zavisti, ljubomore...

Optužiti se tamo gdje se moralo u nečemu potruditi za neko dobro: optužujem se osobito...

U slučaju teškoće, da se točno izrazi učinjeno zlo, zamoliti pomoć od ispovjednika.

NACRT ISPITA SAVJESTI PREMA RIMSKOM OBREDNIKU: RED POKORE

1. Ovaj nacrt ispita savjesti treba nadopuniti ili prilagoditi prema prilikama mjesta i osoba.
2. Kad se ispit savjest obavlja prije Sakramenta Pokore, dobro je da se svatko ponajprije upita o ovome:
   - Pristupam li Sakramentu Pokore s iskrenom željom očišćenja, obraćenja, obnove života i dubljeg prijateljstva s Bogom ili ga gledam samo kao teret što ga valja često na se uzeti?
   - Jesam li zaboravio ili namjerno prešutio, zatajio, koji teški, smrtni grijeh u dosadašnjim ispovijedima?
   - Jesam li izvršio narednu pokoru? Jesam li popravio nanesenu neprevdu? Jesam li se trudio da ostvarim odluke o popravku života prema Evanđelju?
3. Neka svatko u svjetlu Božje riječi ispita svoju savjest, svoj život.

I. Krist Isus govori: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim«

– Da li je moje srce tako upravljeno k Bogu, da Ga zaista ljubim iznad svega, izvršujući Njegove zapovijedi, kao dijete Oca, ili se više brinem za vremenite stvari? Vodi li me u mom djelovanju prava nakana?

– Vjerujem li čvrsto u Boga, koji nam je govorio u svom Sinu? Prijanjam ili čvrsto uz naučavanje Crkve? Jesam li nastojao oko vlastite kršćanske izgradnje: slušao riječ Božju, sudjelovao u poukama, izbjegavao ono, što vjeri može naškoditi? Jesam li spremno i bez straha ispovijedao vjeru u Boga i u Crkvu? Jesam li se rado priznavao kršćaninom u privatnom i javnom životu? Jesam li ujutro i uvečer molio? Da li je moja molitva istinski razgovor pameti i srca s Bogom ili samo izvanjski obred? Jesam li Bogu prinosio svoje napore, radosti i boli? Utječem li se Bogu u napstima?

– Poštujem li i ljubim li ime Božje ili sam ga možda uvrijedio psovkom, krivom zak-

letvom ili uzaludnim izgovaranjem? Jesam li pogrđivao Bl. Djevicu Mariju i svece?

– Svetkujem li Dan Gospodnji i zapovjedne blagdane Crkve — tako da djelatno, pobožno i pažljivo sudjelujem u bogoslužju, osobito u Sv. Misi? Jesam li ispunio zapovijed o godišnjoj ispovijedi i Uskrsnoj Pričesti?

– Imam li možda kakve druge bogove, tj. nešto za što se više brinem i u što se više pouzdajem nego u Boga, jedinoga i pravoga: bogatstvo, praznovjerje, spritizam ili kakve druge magijske čine?

II. Krist Isus govori: »Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio«

– Ljubim li zaista svoga bližnjega ili braću zlorabim u svoje ciljeve, te im činim ono što ne bih želio da drugi meni čine? Jesam li ih sablaznio zlim riječima ili činima?

– Razmisli, da li si u svojoj obitelji strpljivošću i pravom ljubavlju doprinosio dobru i radosti drugih? Da li su djeca roditelja slušala, poštivala i pomagala u tjelesnim i duhovnim potrebama? Da li su se

roditelji brinuli za kršćanski odgoj djece, te ih pomagali dobrim primjerom i roditeljskom vlašću? Jesu li bračni drugovi bili međusobno vjerni u mislima i u druženju s drugima?

- Dijelim li svoja dobra sa siromašnijima od sebe? Branim li, koliko mogu, potlačene, pomažem li bijednike i siromahe ili sam, naprotiv, prezirao svoga bližnjega, osobito u siromasima, slabima, starcima, tuđincima?
- Jesam li u svom životu svjestan onoga poslanja što sam ga primio po Potvrdi, na Krizmi? Da li sam sudjelovao u apostolatu i karitasu Crkve, u životu svoje župe? Jesam li pritekao u pomoć u potrebama Crkve i svijeta, molio za njih, na primjer za jedinstvo Crkve, za obraćanje naroda, za pravdu u svijetu, itd?
- Brinem li se za dobro i napredak društva, u kojemu živim ili provodim život brineći se samo za sebe? Sudjelujem li, koliko mi sile dopuštaju, u promicanju pravde, čestitosti, sloge i ljubavi u ljudskom društvu? Jesam li

izvršio svoje građanske dužnosti, platio poreze?

- Jesam li u svom radu pravedan, radin, pošten, služim li društvu iz ljubavi? Jesam li radnicima i pomoćnicima dao pravednu plaću? Jesam li se držao obećanja i dogovora?
- Jesam li slušao i poštivao zakonitu vlast?
- Ako vršim kakvu javnu službu ili sam nosilac vlasti, služim li se time sebi na dobro ili na dobro drugih, u duhu služenja?
- Jesam li govorio i čuvao istinu ili sam lažima, klevetama, ogovaranjem, krivim sudom, odavanjem tajne drugima činio zlo?
- Jesam li naškodio tuđem životu, zdravlju, dobrom glasu, časti ili imetku? Da li sam drugoga nagovarao da učini pobačaj ili sam sâm to prakticirao? Jesam li koga mrzio? Odvaja li me od koga svađa, neprijateljstvo, pogrda, srdžba? Jesam li iz sebičnosti svojom krivnjom uskratio svjedočanstvo o nevinosti bližnjega?
- Jesam li krao tuđe stvari, nepravedno ih ili neuredno želio ili ih oštetio? Jesam li tuđu stvar vratio i štetu nadoknadio?

– Ako sam ja sâm pretrpio nepravdu, jesam li bio spreman radi Krista na pomirenje i opraštanje ili još nosim mržnju i želju za osvetom?

III. Isus Krist veli: »Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski«

– Kuda u biti smjera moj život? Pokreće li me nada vječnog života? Jesam li se brinuo za vlastiti duhovni napredak: molitvom, čitanjem i razmišljanjem riječi Božje, primanjem Sv. Sakramenta, samosvladavanjem?
– Jesam li se odlučno borio protiv pogrješaka, jesam li krotio zle sklonosti i strasti: zavist, neumjerenost u jelu i piću? Jesam li se dao ponijeti ohološću i bahatošću, te sam pred Bogom sebe uzvisivao, a druge ponizivao i držao se vrjednijima od njih? Jesam li drugima nametao svoju samovolju, ne vodeći računa o njihovoj slobodi i pravima?
– Kako sam upotrebljavao vrijeme, snage i darove, što sam ih od Boga primio kao »evanđeoske talente«? Služim li se svim tim za vlastito usavršavanje iz dana u dan? Jesam li ljenčario i besposličio?

- Jesam li strpljivo podnosio boli i neprilike života? Koliko sam mrtvio svoje tijelo da nadopunim ono »što nedostaje Kristovim patnjama«? Jesam li obdržavao zakon posta i nemrsa?
- Jesam li svoja osjetila i čitavo tijelo čuvao u stidljivosti i čistoći, kao hram Duha Svetoga, određen za uskrsnuće i slavu, i to u znak vjerne Božje ljubavi prema ljudima, što se potpuno očituje u tajni ženidbe? Jesam li okaljao svoje tijelo bludnošću, bestidnošću, bestidnim riječima ili mislima, besramnim željama ili činima? Jesam li popuštao svojim požudama? Jesam li posjećivao predavanja, razgovore, predstave ili zabave protivne kršćanskoj i ljudskoj čestitosti? Jesam li svojim nedoličnim ponašanjem druge pobudio na grijeh? Jesam li u bračnom životu odbržavao moralni, ćudoredni zakon?
- Jesam li iz straha ili dvoličnosti postupao protivno vlastitoj savjesti?
- Jesam li se trudio da uvijek postupam u pravoj slobodi djece Božje, po zakonu Duha, ili sam rob strasti?

Neka razmišljanja nakon ispovijedi

Ako bi netko opazio, da je nešto propustio iz straha ili srama, a radilo se o smrtnim grijesima ili o samo jednom grijehu smrtnom, treba se ohrabriti pa se ponovo ispovjediti što je moguće prije. Njegova ispovijed nije bila valjana i Sakramenat je pogrđen. Svetost Sakramenta je povrijeđena. Pokornik bi trebao učiniti opću ispovijed, generalnu ispovijed, tijekom koje će najprije reći da mu je jedna ispovijed ili više ispovijedi nevaljale. Treba reći i broj, koliko je puta u smrtnim grijesima primio Svetu Pričest. Ni drugi grijesi nisu bili oprošteni, ako je samo jedan smrtni grijeh zatajen. Treba sve reći što je zlo učinjeno od posljednje valjane ispovijedi.

Da se nadvlada strah ili stid, uvijek je se dobro sjetiti u ispovijedi da je tu svećenik namjesto Boga, da radi u ime Kristovo i uz vlast Spasitelja. Osim toga, ispovjednik je vezan uz najstrožu šutnju, vezan je na ispovjednu tajnu.

ZAKLJUČAK

Kao zaključak, donosimo riječi pape Ivana Pavla II. koje je iznio u svojoj Apostolskoj Egzortaciji POMIRENJE I POKORA, pod naslovom »Neka temeljna uvjerenja«

»Prvo je uvjerenje, da je za kršćanina *Sakramenat pokore redoviti put* da zadobije oproštenje i otpust smrtnih grijeha počinjenih nakon krštenja. Istina, Spasitelj i Njegovo spasenjsko djelo nisu vezani ni na kakav sakramentalan znak u tom smislu, da ne bi mogli u bilo kojem trenutku i razdoblju povijesti spasenja djelovati izvan i mimo Sakramenta. No, u školi vjere učimo da je sâm Spasitelj htio i odredio da skromni i dragocjeni Sakramenti vjere budu radovita djelotvorna sredstva, kojima prolazi i djeluje Njegova otkupiteljska snaga. Bilo bi stoga bezumno, štoviše i preuzetno, htjeti samovoljno mimoići milosna i spasenjska sredstva, što ih je Gospodin ustanovio te, u ovom slučaju, htjeti

drugdje zadobiti oproštenje mimo Sakramenta, što ga je Krist ustanovio upravo radi opraštanja. Obnova obreda, što je učinjeno nakon Sabora, ne dopušta nikakve obmane niti promjene u tom smislu. Ta obnova trebala je i treba, po nakani Crkve, služiti da u svakome od nas potakne nov polet za preobrazbu našeg nutarnjeg stava, odnosno za dubljim shvaćanjem naravi Sakramenta Pokore: polet za slavljenjem tog Sakramenta s dubljom vjerom, s većim pouzdanjem, a bez tjeskobe. Polet, konačno, za revnije pristupanje tom Sakramentu, koji, kako je poznato, izvire iz milosrdne Gospodinove ljubavi.

Drugo uvjerenje odnosi se na *ulogu Sakramenta Pokore* u životu onoga, koji mu pristupa. Po najstarijem poimanju Predaje, taj je Sakramenat svojevrstan *sudbeni čin,* ali on se odvija više pri sudištu milosrđa nego pri sudištu stroge uskogrudne pravednosti. To se sudište zato smije s drugim ljudskim sudištem uspoređivati samo po nekoj sličnosti (Tridentski Sabor i Obred Pokore), u tom smislu što tu grješnik razotkriva svoje grijehe i svoj stvorenjski položaj podložan grijehu. On se trudi da ostavi grijeh i da se protiv njega bori, on dobiva kaznu (sakramentalnu pokoru) što mu ispovjednik nalaže prije odrješenja.

No, razmišljajući o ulozi tog Sakramenta, svijest Crkve u njemu osim sudbenog značaja, kakav je maločas naznačen, otkriva terapeutsko ili *liječničko obilježje*. To je povezano s činjenicom prikazivanja Krista kao liječnika (Vidi: Luka 5,31-32: »Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni!« Zatim Luka 9,2: »I posla ih da propovijedaju Kraljevstvo Božje i da liječe bolesnike«, itd), što je čest slučaj u Evanđelju. I samo se Njegovo otkupiteljsko djelo od kršćanske starine često naziva »lijek spasenja« (medicina salutis). »Ja želim liječiti, a ne optuživati, govorio je Sveti Augustin, misleći na obnavljanje pokorničkog pastorala (Sermo 352) i upravo zahvaljujući lijeku Ispovijedi, iskustvo se grijeha ne izrođuje u očaj (Vidi Sveti Augustin, Sermo 352). Obred Pokore smjera na taj lječilački značaj Sakramenta (Obred Pokore, 6 c), za koji je suvremeni čovjek možda osjetljiviji, jer tako u grijehu vidi izraz zablude i, još više, znak ljudske slabosti i bolesti.

Taj Sakramenat, istodobno sudište ili milosrđe ili mjesto duhovnog iscjeljenja, zahtijeva poznavanje unutarnjeg života grješnika, kako bi se mogao donijeti pravorijek i podijeliti odrješenje, kako bi se grješnika moglo liječiti i

iscijeliti. Upravo zato taj Sakramenat, sa strane pokornika, uključuje iskreno i potpuno priznavanje grijeha, i to ne samo iz asketskih razloga (kao što je poniznost i mrtvenje) nego po samoj naravi Sakramenta.

Treće poimanje, koje smatram da treba istaknuti, odnosi se na *zbiljnost i sastojnice* sakramentalnog znaka opraštanja i pomirenja. Neke od tih zbiljnosti jesu *čini pokornika*, što su različitog značenja, a ipak je svaki od njih potreban za valjanost bilo za cjelovitost ili plodnost znaka.

Prijeko potreban uvjet jest, prije svega, ispravnost i čistoća *savjesti pokornika*. Čovjek se ne može uputiti istinskoj i pravoj pokori, ako ne postane svjestan, kako je grijeh protivan ćudorednom (moralnom) mjerilu upisanom u dubinu čovjekova bića, ako ne prizna da je osobno i odgovorno iskusio krivnju takvog protivljenja; ako ne samo prizna »to je grijeh«, nego i »ja sam sagriješio«; ako ne dopusti da je grijeh unio u savjesti razdor što zahvaća čitavo biće, te ga razdvaja od Boga i bližnjega. Sakramentalni znak te čistoće i savjesti jest čin što ga od davnine nazivamo *ispit savjesti*, čin, koji ne smije biti

neko tjeskobno psihološko samopromatranje, nego iskreno i ozbiljno sučeljavanje s nutarnjim moralnim zakonom, s evanđeoskim mjerilima, što ih predlaže Crkva, sa samim Isusom Kristom, koji je učitelj i životni uzor, i s nebeskim Ocem, koji nas poziva na dobro i na savršenstvo.

Ipak, najbitniji čin Pokore jest *pokajanje*, naime jasno i odlučno odbacivanje počinjenog grijeha, a istodobno odlučnost da ga više neće činiti (Trid. Sabor) zbog ljubavi, koju ima prema Bogu i koja se rađa s kajanjem. Tako shvaćeno pokajanje jest, dakle, počelo i duša *obraćenja*, one evanđeoske, što čovjeka vodi k Bogu poput rasipnog sina, koji se vraća ocu, a što u Sakramentu Pokore ima i vidljiv znak, kojim se skrušenost uzdiže i usavršava. Zbog toga »o tom pokajanju srca ovisi istinitost pokore« (Vidi: Obred Pokore, br. 6. c).

Upućujući na sve što Crkva, nadahnuta Božjom riječi, naučava o *pokajanju*, smatram da treba ovdje istaknuti samo jedan oblik toga nauka, koji je potrebno bolje upoznati i trajno imati na umu. Često se *obraćenje* i pokajanje promatraju s gledišta neospornih zahtjeva, što ih neosporno u sebi sadržavaju, te s gledišta

mrtvenja, što ga nalažu u svrhu korjenite promjene života. No, dobro je podsjetiti i istaknuti da *pokajanje i obraćenje* znače više od toga: približiti se Božjoj svetosti, ponovo otkriti istinu o sebi, koju je grijeh potisnuo i poremetio, postići oslobođenje u dubini svoga bića i tako ponovo steći izgubljenu radost, radost da smo spašeni (Vidi: Ps 51,14), što većina suvremenika više ne zna cijeniti.

Shvatljivo je, dakle, da je Crkva od prvih kršćanskih vremena povezana s apostolima i s Kristom, u sakramentalni znak pokore uključila priznavanje grijeha. Ono je tako značajno, da se već stoljećima taj Sakramenat obično i gotovo uvijek nazivao jednostavno *ispovijed*. Priznati grijehe, prije svega, traži neophodnost da onaj, koji obavlja *ulogu suca* u Sakramentu upozna grješnika, jer na njemu je da procijeni težinu grijeha kao i kajanje pokornika; obavljajući ujedno ulogu liječnika, potrebno je da spozna stanje bolesnika, kako bi ga liječio i iscijelio. No, pojedinačna ispovijed ima i vrijednost znaka: ona je znak da se on pred Bogom i Crkvom priznaje grješnikom; znak da je sebe pred Bogom jasno spoznao. Ne smije stoga priznavanje grijeha svesti na neki pokušaj psihološkog samoos-

lobađanja, iako ono odgovara opravdanoj i prirodnoj potrebi, da se nekome povjerimo, potrebi koja je upisana u čovjekovo srce: ispovijed grijeha je liturgijski čin, svečan u svom pomalo dramatičnom izgledu, a ponizan i jednostavan u veličini svoga značenja. To je, uistinu, čin rasipnog sina, koji se vraća svome Ocu, a on ga prihvaća poljupcem mira; to je čin odanosti i odvažnosti, čin kojim se netko, unatoč grijeha, povjerava milosrđu što oprašta. Shvatljivo je zato da *priznavanje grijeha* redovito mora biti pojedinačno, a ne skupno, jer i sam je grijeh duboko osobna stvar. No, istodobno to priznavanje u nekom smislu izvlači grijeh iz tajnih dubina srca, pa zato, iz kruga puke individualnosti, tako ističe i njegov društveni značaj: naime, posredovanjem službenika Pokore, crkvena zajednica, i sama pogođena grijehom, zapravo ponovo prihvaća pokajanje grješnika, kojemu je grijeh oprošten.

Druga bitna sastojnica Sakramenta odnosi se na ispovjednika, suca i liječnika, sliku Boga Oca, koji prihvaća i oprašta onome, koji se vraća: to je *odrješenje*. Riječi, što izražavaju i kretnje, kojima je popraćeno u Starom i Novom Obredu Pokore, odražavaju u svojoj veličini znakovnu jednostavnost. Sakramentalni obrazac:

»Odrješujem te...« i polaganje ruke, te znak križa nad pokornikom, očituju da u taj čas skrušeni i obraćeni grješnik stupa u dodir s Božjom moći i Božjim milosrđem. To je trenutak kada Trojstvo, kao odgovor pokorniku, postaje njemu nazočno, briše mu grijeh i vraća nevinost, a spasiteljska snaga Isusove muke, smrti i uskrsnuća saopćena je pokorniku, jer »milosrđe je snažnije od krivnje i uvrede«, kako sam to istaknuo u okružnom Pismu DIVES IN MISERICORDIA. Bog je uvijek prvi grijehom uvrijeđen. »Tebi sam samom sagriješio«, i jedino Bog može oprostiti. Zbog toga je odrješenje, što ga svećenik, službenik opraštanja, iako i sam grješnik, podjeljuje pokorniku, djelotvoran znak Božjeg zahvata u svako odrješenje; ono je znak *»uskrsnuća«* iz *»duhovne smrti«*, što se obnavlja kad god se slavi Sakramenat Pokore. Jedino nam vjera može zajamčiti, da se u tom času svaki grijeh oprašta i briše čudesnim Spasiteljevim zahvatom.

Zadovoljština je završni čin, koji okrunjuje sakramentalni znak Pokore. U nekim se zemljama ono što pokornik, kojemu je grijeh oprošten i podijeljeno odrješenje, prihvaća da ispuni nakon primljenog odrješenja naziva upravo *pokora*. Koje je značenje te *zadovoljštine*

što se daje ili te *pokore* što se ima učiniti? Zacijelo to nije cijena za oprošteni grijeh i zadobiveno oproštenje: nikakvom se ljudskom cijenom ne može platiti ono što je dobiveno kao plod predragocijenjene Kristove Krvi. Činima zadovoljštine — koji bi, iako jednostavni i skromni, morali što bolje izražavati ono što označuju — označava nešto vrlo dragocijeno: oni su znak *osobnog zauzimanja,* što ga je kršćanin pred Bogom prihvatio u Sakramentu, da započne novo bivovanje (a i zbog toga se oni ne bi smjeli svesti samo ne nekoliko molitvenih obrazaca, što ih treba izgovoriti, nego bi se morali sastojati u djelima bogoštovanja, ljubavi, milosrđa, naknade); ti čini zadovoljštine izražavaju misao, da je grješnik, kojemu je oprošteno kadar svoje vlastito tjelesno i duhovno mrtvenje, svjesno ili barem prihvaćajući ga, sjediniti s mukom Isusa, koji mu je zaslužio oproštenje; oni podsjećaju da i nakon odrješenja u kršćaninu ostaje područje tame, što je posljedica ranâ grijehâ, nesavršene ljubavi, čina kajanja, oslabljenosti duhovnih sposobnosti, u kojima je još na djelu žarište zaraze grijeh, kojemu se uvijek valja suprotstavljati mrtvenjem i pokorom. Eto, to je značenje skromne, ali iskrene zadovljštine.

Preostaje nam da se kratko osvrnemo i na druga *važna uvjerenja* o Sakramentu Pokore.

Ponajprije treba istaknuti, da ništa nije osobnije ni intimnije od ovog Sakramenta, u kojemu se grješnik nalazi pred Bogom sâm sa svojom krivnjom, svojim kajanjem i svojim pouzdanjem. Nitko se ne može pokajati namjesto njega niti u njegovo ime zatražiti oproštenje. Postoji određena osamljenost grješnika u njegovoj krivnji, što je dramatično oslikano u liku Kaina s njegovim grijehom, koji je »kao zvijer na pragu što vreba«, kako to izričito izražajno opisuje *Knjiga Postanka,* i s osobitim znakom utisnutim na njegovo čelo (Post 4,7 15); to je ocrtano u liku Davida, kojega je ukorio prorok Natan (2 Sam 12), ili nadalje u liku rasipnog sina, kad postaje svjestan položaja, u kojemu se našao, pobjegavši od oca, te kad odluči da mu se vrati (Lk 15,17-21): sve se to odvija jedino između čovjeka i Boga. No, istodobno se ne može zanijekati ni društveni značaj toga Sakramenta, u kojemu cijela Crkva bilo da je riječ o vojujućoj, trpećoj ili nebeskoj — pritječe u pomoć pokorniku i iznova ga prihvaća u svoje krilo, to više što je cijela Crkva bila povrijeđena i ranjena njegovim grijehom. Svećenik, službenik Pokore,

snagom svoje svete službe, jest svjedok i predstavnik toga crkvenog značaja. Dva dopunjena obilježja Sakramenta, individualnost i crkvenost, nastojala je postupna obnova Obreda Pokore, a osobito Ordo Painitentiae Red Pokore, što ga je proglasio Pavao VI., jasno istaknuti i učiniti što znakovitijim u samom slavlju.

Potrebno je, nadalje istaknuti da najdragocjeniji plod postignutog oproštenja Sakramentom Pokore jest pomirenje s Bogom: ono se ostvaruje u dubini srca rasipnog sina, koji je ponovo nađen, a to je svaki pokornik. Treba dodati kako to pomirenje s Bogom ima, da tako kažemo, kao posljedicu i druga pomirenja, što donose lijek i ostalim lomovima, što ih je grijeh prouzročio: pokornik, kojemu je oprošteno, pomiruje se sam sa sobom u dubinama svog bića i tu on ponovo otkriva istinu o sebi; on se pomiruje s braćom, koju je bilo kako napao i povrijedio; pomiruje se s Crkvom; pomiruje se sa svim stvorenim. Iz te se svijesti na kraju slavlja rađa u pokorniku osjećaj zahvalnosti Bogu za dar milosrđa, što ga je primio. Na to zahvaljivanje poziva ga i Crkva«.

BILJEŠKE

1. Redemptor hominis, 4 mars 1979, n.85.
2. Allocution aux éveques de l'Etat de New York, 20 avril 1978.
3. Jean Paul II, Homélie du 16 mars 1980.
4. Escrivá, Quand le Christ passe, 2-eme édition, Le Laurier, n 75.
5. Les textes de Jean Paul II, sauf ces qui sont référencés, sont extraits de l'exortation apostolique Reconciliatio et Poenitentia, du 2 déc. 1984.
6. Allocution du 20 avril 1978.
7. Allocution du 5 octobre 1979.
8. L'Eglise d'Albi, 14 février 1980.
9. Ibidem.
10. Normes Pastorales pour l'admistration de l'absolution generale, 16 juin 1972.
11. Allocution du 20 avril 1978.
12. Redemptor hominis, n. 20.
13. Normes pastorales, n. 4.
14. Normes pastorales, n. 8.

15. Normes pastorales, n. 8.

16. Cf. La Documentation catholique, 4 mars 1979, page 237.

17. L'Osservatore Romano, 1 février 1980.

18. Declaration de l'Assamblée pléniére de l'épiscopat francais, Lourdes, octobre 1979.

19. Nouveau rituel, 1978.

20. Allocution du 5 octobre 1979.

21. Redemptor hominis, n. 85.

22. Declaration... Lourdes, octobre 1979.

23. Cité par S. Bernal, Portrait de Mgr Escrivá, S.O.S. 1978., p. 211.

24. Allocution á l'Assamblée pléniére de la Congregation des Sacrements, 86.

25. Allocution du 20 avril 1978.

26. Allocution du 17 novembre 1979.

Pisac preporuča posebno ove knjige:

- Dives in misericoria. Lettre encyclique du pape Jean Paul II sur la misericorde divine. Plusieurs éditeurs, 1980.
- Reconciliatio et Poenitentia. Exhortation apostolique du pape Jean Paul II sur le sacrement de penitence. Plusieurs éditeurs, 1985.
- Se confesser, se connaitre. J. Galot, S. J. Editions Sintal, Louvain.
- Catehese sur le Sacrement de la Reconciliation. Jean Paul II.

Extraits de textes du Pape sur la Confession. Collection du Laurier, 98. Paris 1990.

- La Penitence et l'Onction des malades. B. Dufour. Tardy, Paris, 1989.
- Code de Droit Canon de 1983. Edition bilingue et annotée. Wilson et Lafleur, Montreal, 1990.

Neka od navedenih djela prevedena su na hrvatski jezik i mogu se dobiti u knjižarama u Zagrebu, Kaptol 29.

SADRŽAJ

KRŠĆANSKA MEDITATIVNA LITERATURA

HERBERT MADINGER

GOSPODINE, ŠTO ŽELIŠ DA UČINIM? – Pisac brojnih meditativnih knjiga želi ovom knjigom čitatelja približiti Gospodinu, da u njegovoj blizini i odsjaju uvidi što mu je činiti za ostvarivanje Božjeg kraljevstva u sebi i oko sebe.

BOG SE OBRAĆA SVAKOME – Bog ljubi svakog čovjeka, bez obzira kakav on bio, ali ne ljubi zlo koje je i čovjekova velika nesreća. Stoga se Bog neprestano obraća čovjeku i poziva ga na suradnju u izgradnji boljega i sretnijega stanja u sebi i u svijetu.

VRATI SE! – Kao što milosrdni otac očekuje svog rasipnog sina da ga privine na svoje grudi i sve mu oprosti u ljubavi, tako Bog naš nebeski Otac čeka svakog grešnika da mu se raskajan vrati u radosnu kuću očinsku. Knjiga može posebno dobro poslužiti kao priprava za ispovijed.

STVORITE MOLITVENE ZAJEDNICE! – Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tamo sam ja među njima, jamči nam Krist. Stoga je dobro i spasonosno sastajati se zajedno na molitvu i mimo one najuzvišenije molitve što je vršimo u euharistijskom slavlju.

TEMELJU VJERE – Kratka razmišljanja o temeljima kršćanske vjere, koje mladi moraju imati u svijesti.

SVAKODNEVNO MOLI KRUNICU – Poticaji na moljenje krunice. Kratka razmatranja o svakom otajstvu krunice.

SEDAM BOŽJIH IZVORA – Meditativno poniranje u svete tajne koje nam Krist po svojoj Crkvi dijeli: sakramente.

ODLUČI SE ZA KRISTA! – Ljudi našeg vremena po prvi put su doživjeli što znači: život bez Boga, svijet bez vjere, potpuna praznina u vlastitom srcu. Valja nam se odlučno opredijeliti za Krista i njegove vrednote.

OSTANITE U MENI! – Po Kristu je u čovječanstvu započelo nešto novo. On žrtvuje svoj život za istinu, za ljubav, za ljude i za mir. Tko mu se približi, osjeća nešto od njegove božanske snage.

SUSRET S BOGOM – Bog svojoj crkvi daje skrovitu snagu. Pisac ove knjige razotkriva taj često zapretani izvor. Svi velikani kršćanstva obilno se napajaju na tom izvoru.

A JA VAM KAŽEM – U Evanđelju je skriveno blago. Ono vrijedi više nego sve ostalo u životu. Ali otkrivamo ga samo ako uzmemo motiku i započnemo kopati.

ALI NAJVEĆA JE MEĐU NJIMA LJUBAV – Ljubiti Boga i svoga bližnjega, maksima je kršćanstva. Na tim dvijema zapovijedima temelji se cijela Crkva, zaista sve što nam je Krist pokazao i rekao.

OBRED OSOBNE ISPOVIJEDI

Pokornik, na koljenima pred svećenikom, čini znak Križa:

> U ime Oca, i Sina i Duha Svetoga. Amen. Blagoslovite me, Oče duhovni, jer sam sagriješio.
>
> Ispovijedam se Bogu Svemogućemu, priznajem pred svojom braćom, da sam sagriješio mišlju, riječju, djelom i propustom. Da, zaista ja sam sagriješio.

Svećenik pozivlje pokornika, da se uzda u Boga, govoreći mu:

Neka ti Bog nadahne prave riječi i prave osjećaje da se ispovjediš kajući se i žaleći što si sagriješio.

Pokornik može izgovoriti nekoliko riječi iz Svetog Pisma, uzdajući se u Božje milosrđe. Na primjer:

Bože, Ti sve znaš, Ti znaš, da Te ljubim (Ivan 21,17).

Oče duhovni, ispovjedio sam se prije... (reći kada). Dobio sam odrješenje. Ispunio sam po- koru.

Oče duhovni, optužujem se... (sve smrtne grijehe učinjene od posljednje, iskrene ispovijedi, sve lake grijehe, kojih se sjećam. Ne zaboraviti broj grijeha i okolnosti u kojima su učinjeni).

Oče duhovni, optužujem se za sve ove grijehe, za sve one, kojih se ne sjećam, posebno one, koje sam učinio protiv... (te zapovijedi ili te kreposti).

Molim oproštenje od Boga, a Vas oče duhovni, molim za pokoru i odrješenje, ako me smatrate dostojnim.

Moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh. Zato molim Blaženu Mariju vazda Djevicu, sve Anđele i svece, i Vas, oče duhovni, da se molite za me Gospodinu Bogu našemu.

Svećenik daje pokorniku odgovarajuće savjete, nalaže mu pokoru za grijehe i pozivlje ga da izgovori pokajanje.

Pokornik može reći, na primjer:

Isuse, Sine Boga Spasitelja, smiluj mi se, grješniku.

Može izmoliti i djelo skrušenja ili pokajanja: Moj Bože, vrlo mi je žao, što sam Te uvrijedio, jer Ti si neizmjerno dobar i neizmjerno dostojan svake ljubavi, i jer Ti se grijeh ne dopada, jer Ti je grijeh odbojan i oduran. Čvrsto odlučujem, uz pomoć Tvoje milosti, da Te više ne ću vrijeđati i da ću činiti pokoru.

Svećenik izgovara riječi odrješenja:

BOG, MILOSRDNI OTAC, POMIRIO JE SA SOBOM SVIJET SMRĆU I USKRSNUĆEM SVOGA SINA, I IZLIO JE DUHA SVETOGA ZA OTPUŠTENJE GRIJEHA. NEKA TI PO SLUŽENJU CRKVE ON UDIJELI OPROŠTENJE I MIR. I JA TE ODRJE-

ŠUJEM OD GRIJEHA TVOJIH U IME OCA I SINA I DUHA SVETOGA.

Pokornik odgovori: Amen!

Svećenik dalje govori: Neka muka Isusa Krista, našega Gospodina, zagovor Djevice Marije i svih Svetica, pomognu, da sve što učiniš dobra i podneseš bilo kakve nevolje, sve bude na oproštenje grijeha, povećanje milosti i da živiš s Bogom.

Svećenik rekne pokorniku na kraju: Idi u miru Božjem!

Pokornik odlazi, klekne, sabere se i zahvaljuje Bogu za milost, koju je primio u ispovijedi. Moli Boga da mu oprosti možebitne nesavršenosti kod ispovijedi.

Što je moguće prije neka izvrši naređenu pokoru za grijehe, neka razmišlja o primljenim savjetima i upozorenjima ispovjednika, neka ih upamti i neka ih se drži. Neka izgovori sabrano potrebne odluke u vezi s tim.

Svećenik Augistin Roméro pokazuje u ovoj knjizi, kako je sakramenat Pokore pravo blago Katoličke Crkve. Doživljava pravo oslobađanje od grijeha svaki onaj, koji se tim Sakramentom posluži kako treba.

Pisac odgovara ne samo na pitanje ZAŠTO SE ISPOVIJEDATI, nego odgovara posebno KAKO SE TREBA ISPOVIJEDATI.

Želio je istaknuti odjek nauke Pape Ivana Pavla II. i svih biskupa, koji ne prestaju ohrabrivati opet i opet prakticiranje Sakramenta Ispovijedi. Neka bude dosta sjetiti se jednog takvog poziva Papina: »Predragi prijatelji, imajte hrabrosti obratiti se, imajte hrabrosti primiti milost Božju po Sakramentalnoj Ispovijedi. Ispovijed će učiniti, da budete slobodni! Dat će vam snagu, koja vam je potrebna za pothvate, koji vas čekaju u društvu i u Crkvi, u službi ljudima«.